İYİ KİTAP

Aylık Okul Öncesi, Çocuk ve Gençlik Kitapları Gazetesi

Ekim 2012
Sayı 44
Ücretsizdir
www.iyikitap.net

ISSN 1308-8866

Dedem, ben ve bir de Tombul Nine…

Onu, savaşı bir çocuğun gözünden bambaşka bir tarzda anlattığı Geçtigitti Geçtigitti Geçtigitti'yle tanıdık. "Hikâyenin büyüsü onu ciddiye almaktan geçer," diyen Marjolijn Hof'un ikinci kitabı Dedem ve Ben çıktı.

İçindekiler

Peter Pan neden büyümek istemez?
Kutlukhan Kutlu, 3

Yeter Perisi yetişşşşşş!
Şiirsel Taş, 4

Koca kafalı Nate,
Ezel Dağlar Ergüden, 8

Eğitim kesinlikle şart, soygun için bile!
Nazan Özcan, 10-11

Cadı olmak istemiyoruuuuum!
Elif Türkölmez, 13

Albert Einstein'ın ışığı ve Diyojen: köpek adam,
Şeref Bilsel, 14

"Çok sıkılır arkadaşı ölen çocuklar"
Zarife Biliz, 17

Kalbinizin kabuk bağlamasına izin vermeyin…
Şadiye Narin, 20

Kitap içi, 23

1956 doğumlu Hollandalı yazar Marjolijn Hof'un Türkçedeki ikinci kitabı gene Hayykitap'tan çıktı. Pek çok ödül alan ilk kitabı *Geçtigitti Geçtigitti Geçtigitti*'de savaşın gerçeğini, babası savaşa giden bir çocuğun gözünden, bambaşka bir etik bakışla sorgulayan yazar, bu sefer mizahi bakışın daha öne çıktığı bir kitapla okurlarını selamlıyor: Dedem ve Ben. Bir çocukla dedenin paylaştığı küçük evrende yazar, geçicilik ve değişim, hayal ve gerçek arasındaki sınırlar gibi temalara yaslanarak sıcacık öyküler anlatıyor.

Yazar olmanın hayaliniz olduğu söylemişsiniz bir yazınızda. Peki, yazarlığı neden seçtiniz, özellikle de çocuklar için yazmayı?

Edebiyat ve sanatla dolu bir evde büyüdüm. Babam, hem bana hem de kendine çocuk kitapları alırdı. Böylece çocuk kitaplarının herkes için olduğunu öğrendim. Onları okumaktan hiç vazgeçmedim. Çocuk edebiyatı hep ilgimi çekmiştir, çünkü içinde daima bir miktar ağırbaşlılık taşır. Az sözcük kullanır, şiir gibi... Tabii ki çocuk kitaplarının öncelikle çocuklar için yazıldığını biliyorum ama ben onu yaşla sınırlandırmaktansa bir tür olarak görmeyi tercih ederim. Ve ben bu türün içinde kendimi rahat hissediyorum.

Kitaplarınız pek çok dile çevrildi, sizce onları evrensel kılan nedir?

Onları evrensel kılan ne? Emin değilim. Bu bence tahmin edilemez ve bir yazar olarak da kitaplarımın yurtdışında niye başarılı olduğu üzerine düşünmekten çok hoşlanmıyorum. İlk başlarda azıcık sersemlediğimi itiraf etmem lazım. Ama şimdi başladığım yerdeyim; masamın başında işime odaklanmış durumdayım, yaratacağı etkiye değil. Bana böylesi uygun. Çok kasmamaya çalışıyorum.

Mesela *Geçtigitti* herhangi bir yerde, herhangi bir zamanda geçebilecek bir olayı anlatıyor. Ülke adı geçmiyor. Babanın savaşmaya nereye gittiği belli değil. Ayrıca hikâye çok karanlık bir havaya sahip olmasına rağmen esprili. İnsanlara ahlak dersi vermeye çalışmıyorum.

Türkçede yayımlanan ilk kitabınız Geçtigitti Geçtigitti Geçtigitti, savaşla ilgili güçlü bir temaya sahip. Çok incelikli ama aynı zamanda hiç abartılı olmayan, gerçekçi bir öykü anlatıyorsunuz. Hikâyeyi, babasının savaşa gittiğini ve belki de hiç geri

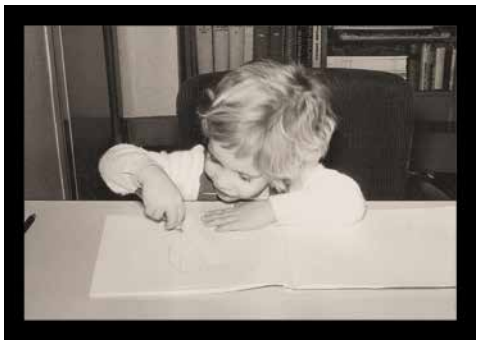

gelemeyeceğini bilen bir çocuğun gözünden yazmayı seçmişsiniz. Bu fikir nereden aklınıza geldi? Ayrıca nasıl bu kadar duru yazabildiniz, metin üzerinde çok çalıştınız mı?

Televizyonda bir röportaj görmüştüm. Bir dağcı dağ tırmanışının, özellikle de inişin tehlikelerinden bahsediyordu. Yanında da on, on iki yaşlarındaki oğlu vardı. Kendime o çocuğun ne düşündüğünü sordum. Babasının kendini tehlikeye attığını ve büyük ihtimalle bunu tekrar yapacağını biliyordu. Tam o zamanlar Hollandalı askerler Bosna'ya gönderiliyordu. Kendi kendime onların çocukları olup olmadığını ve o çocukların buna nasıl tepki verdiğini düşündüm.

Ben çok, çok yavaş yazan biriyim. Salyangoz gibi yazarım. Satırların arasında boşluğa ihtiyaç duyarım, okurun yaratıcılığı için.

Her kitap bir soruyla başlar. Merakla. Sonra empati. Bu empati de dili ve karakterleri oluşturur. Bir anlamda karakterlerimle kaynaşıyorum. Bu durum ben masamda olduğum sürece gerçekleşiyor. Neyse ki ailem ve arkadaşlarımla birlikteyken az çok kendim olmayı başarabiliyorum.

Hikâye Kiek'in şu sözleriyle başlıyor: "Savaşa gidiyorsan, kesinlikle yanlış yola sapmışsın demektir." Bu sözün hikâyenin ana fikrini oluşturduğunu söyleyebilir miyiz?

Bilemiyorum. Daha fazlası da var. Kiek'in babası olsa, tam da doğru yöne gittiğini söylerdi.

Yeni kitabınız Dedem ve Ben, ilk kitabınızdan çok farklı. Çocukları kesinlikle güldürecek. Dille espirili bir şekilde oynayıp bu kısa hikâyelerin içinde komik durumlar yaratıyorsunuz.

Bence bütün kitaplarımın altında mizahi ve hafif bir hava var. Sanırım bu beynimin çalışma şekli; mizah olmadan kitap yazamam. *Dedem ve Ben*'de ise bu su yüzüne çıktı. O kitap için çok yoğunlaşmam gerekti. Kitabın kendi kuralları vardı. Olayları kafama göre yazmadım, sadece belirli bir tarz durumlar vardı, onlar kendini yazdırdı. Yine empati gerekliydi, hangi karakterin ne diyeceğini bilebilmek için. Her şeyin mümkün olduğu hikâyeler genellikle sıkıcı oluyor.

İki kitabın da teması birbirinden çok farklı, hikâyeleri de öyle. Merak ediyorum, bu konuları seçerken nereden ilham aldınız?

Dediğim gibi, merak. Bir açıdan mucit gibiyim, hem dil hem de tema anlamında. Ama bir dayanışma da var. Çocuklar genelde büyüklerin aldığı kararlar karşısında çaresiz oluyor.

Dedem ve Ben'de hikâyeleri, tek başına yaşayan büyükbabasını ziyarete giden bir kız torunun gözünden anlatıyorsunuz. İkisi de tuhaf ama gerçekçi karakterler, oyunlar oynayıp şakalar yapıyorlar, inatçılar da, evcilik oynayan iki çocuk gibiler. Okuyunca kalbimizi ısıtan bir öykü. Peki bu öykü nasıl doğdu?

Öncelikle sorunuzun içine sızmış bütün o övgüler için teşekkür ederim. Ben bir anneyim (kızım bir yetişkin şu an). Gençlik kitapları konusunda uzman bir kütüphaneci olarak çalıştım uzun yıllar. Okulları geziyorum. Bir zamanlar ben de çocuktum, onun da yardımı oluyor. Ama bir açıdan tuhaf bir soru bu. Çünkü çocuklar her yerde. Onlar dünyaya aitler.

Kitap tek bir mekânda geçiyor; büyükbabanın çiftlik evi. Yapılacak çok bir şey olmamasına rağmen hep bir macera yaratmayı başarıyorlar. Bu hikâyeyi özel yapan da bu. Ayrıca sadece üç karakter var (sonradan hayatlarının bir parçası olan domuzu da sayarsak). Neden başka karakter ve sahne kullanmadınız, ayrıca karakterlerin adsız olmasının nedeni ne?

Küçük ve özel bir dünyaya ihtiyacım vardı. Karakterlerin adsız olması da bunu sağladı.

Torunla büyükbaba, sevgilerinin ve hayalgüçlerinin büyüyüp genişlemesine izin veriyorlar. Mesela benim en sevdiğim öykülerden biri, büyükbaba bir bilgisayar oyununa takılıp kalmışken kızın ona bahçede yaratabilecekleri oyunları göstermesi. Hayattaki en önemli şeylerden birinin anın tadını çıkarmak olduğunu söyleyebilir miyiz?

Bu hikâye geçicilik ve değişimle ilgili. Çoğu zaman hayal dünyalarında yaşıyorlar ama bunun farkında bile değiller. Farkındalar mı? Ben kendim de çoğu zaman bunun farkında olmuyorum. Bence bu farklı bir gerçeklik. Çatıdaki büyükbaba hakkında yazarken bundan hiç şüphe duymuyorum. O çatıda. Eğer bahçedeki gergedan hakkında yazarsam, o vardır. Bence hikâyenin büyüsü onu ciddiye almaktan geçiyor. Tam anlatabildim mi bilemiyorum.

İstanbul'a, İTEF (İstanbul Tanpınar Edebiyat Festivali)'e yazarlar ve çocuklarla buluşmak için geldiniz. Nasıl geçtiğinden biraz bahseder misiniz? Özellikle çocuklarla yaşadıklarınızdan?

İlk önce samimi karşılamadan dolayı biraz sersemlediğimi söylemek isterim. ITEF müthiş bir festival. Katılan bütün çocuklar çok heyecanlıydı ve güzel sorular sordular. Hollanda'daki toplantılara göre biraz resmiydi ama yine de çok hoştu.

Mersin'deki okumalarda çok büyük ve heyecanlı bir dinleyici kitlem vardı. Çocuklar az edebiyat bilgilerine rağmen dinlemeye çok hevesliydiler ve sorular sordular. Benim için çok güzel bir deneyimdi.

Sedef PEKİN

Dedem ve Ben
Marjolijn Hof
Resimleyen: Judith Ten Bosch
Çeviren: Burak Sengir
Hayykitap, 128 sayfa

İYİ KİTAP Aylık Yaygın Süreli Yayın / 30.000 adet basılmıştır. Ücretsizdir. ISSN: 1308 - 8866
İmtiyaz Sahibi: Tudem Eğitim Hizmetleri Sanayi ve Ticaret A.Ş. adına İsa Aykanat / **Yayın Yönetmeni:** İlke Aykanat Çam
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Zarife Biliz / **Grafik Tasarım ve Uygulama:** Aynur Sarıbüyük
Baskı ve Cilt: Ertem Matbaa 0(312) 284 18 14 / **İrtibat Adresi:** Bahariye Cad. No: 47 Kat: 4 Daire: 6 Kadıköy - İstanbul / **Tel:** 0(216) 418 16 17- 12
www.iyikitap.net - **e-posta:** iyikitap@tudem.com

Peter Pan neden büyümek istemez?

Kutlukhan KUTLU

Peter Pan'ı kim tanımaz? Çocuksu tasasızlığın, oyunbazlığın ve özgürlüğün simgesi olan bu kahraman, Fransız yazar Sébastien Perez'in hayalgücü ve Martin Maniez'in Dickensvari nostaljik çizimleriyle yeniden doğuyor. Peter'in Günlüğü; hem büyüklere hem küçüklere…

Peter Pan, çocuk öykülerinin gelmiş geçmiş en ünlü kahramanlarından biri. İskoç yazar J. M. Barrie'nin 20. yüzyılın başında yarattığı bu karakter, asla büyümeyen ve peri tozuyla harika düşüncelerin bir karışımı sayesinde uçabilen, muzip mi muzip bir çocuk. Çocukluğun tasasızlığı, oyunbazlığı ve özgürlüğünün bedenlenmiş hali bir bakıma. O yüzden de her yeni neslin çocuklarından büyük ilgi görüyor. Bununla da kalmıyor; onunla kendi çocukluğunda resimli kitaplarda, çizgi filmlerde ya da tiyatro oyunlarında tanışma fırsatı bulmuş ve şimdi onun "sonsuz çocukluğu"nu belki daha iyi takdir edebilen büyükler tarafından da her daim özlemle anılmaya devam ediyor.

Bu özlemin köklerini şöyle bir düşününce, herhalde biz yetişkinlerin Peter Pan'la ilişkimizin en ilginç tarafı, onun neden büyümeyi reddettiğini hiç mi hiç sorgulama ihtiyacı çekmeyişimizdir. Onun birdenbire beliren yemeklerinden tutun da dost perilerine ve yerçekimine meydan okuma yeteneğine varıncaya kadar her yanıyla ebedi bir çocukluk evreninde varlığını sürdürmesi, kendisi büyüdükçe insana giderek daha doğal, anlaşılır ve kıymetli görünür çünkü.

Gelgelelim, Sébastien Perez'in yazdığı ve Martin Maniez'in resimlediği *Peter'in Günlüğü* aslında tam da bu soruyu cevaplamak üzere yola çıkıyor. Bizim için genellikle "kökleri" gizemini korumuş olan bu "ebedi çocuk"un nasıl olup da yetişkinlerin dünyasıyla köprüleri atıp çocuk kalmaya karar verdiğini, Peter'in nasıl "Peter Pan" haline geldiğini anlatıyor kitap. Yetişkinlerin evrenine dair derin düşkırıklığına uğrayan bir çocuğun hikâyesi bu.

Ancak doğrusu, *Peter'in Günlüğü*'ndeki "Peter"in aslında perilerin dostu, "kayıp çocuklar"ın elebaşı, korsan Kaptan Kanca'nın başının belası Peter Pan olduğunun bir süre hiç mi hiç farkına varmıyoruz. Çünkü kitap 18. yüzyıl İngiltere'sinde, peri tozundan ve Varolmayan Ülke'den olabildiğince uzakta, bir öksüzler yurdunda geçen yürek burkucu bir hikâye olarak başlıyor. Hikâyeyi, Peter'in, annesine mektup yazarmış gibi yazdığı günlüğünden öğreniyoruz. Annesinin kim olduğunu bilmiyor, çünkü kendisinin de kim olduğunu bilmiyor: Kitabın başında kendini öksüzler yurdunda bulduğunu ve neden orada olduğunu bilmediğini söylüyor sadece. "Peter"in de gerçek adı olup olmadığından emin değil; bu ismi, onu odasına getirip bırakan gözetmenin uydurmuş olabileceğini düşünüyor.

En baştan itibaren Peter'in amacı annesini bulmak. Bunun için öksüzler yurdundan kaçmaktan da çekinmiyor. Böylece biz de muhtemelen en çok Charles Dickens kitaplarından aşina olduğumuz, çocuklar için hayli tekinsiz 19. yüzyıl Londra'sı sokaklarını, Martin Maniez'in nostaljik ve incelikli harikulade karakalem çizimleriyle gezmiş oluyoruz.

Bir denizcinin *"Sen bizim patrona benziyorsun,"* demesinden yola çıkarak, söz konusu patronun babası olabileceğini düşünen ve çaktırmadan onun yanında çalışmaya başlayan küçük Peter, bu kanca elli korsandan kısa sürede nefret ediyor ve sadece annesine ulaşabilme umuduyla ona katlanıyor. Biz de tam bu sıralarda, yani Peter'in Kaptan Kanca'nın gemisinde çalışmaya başlamasından itibaren, okuduğumuzun aslında *Peter Pan*'ın hikâyesi olduğuna ufak ufak ayılmaya başlıyoruz. Kayıp Çocuklar'ın, küçük peri Tinkerbell'in (Teneke Çıngırak) ve Zambak'ın da yavaş yavaş eklendiği bir aydınlanma süreci bu.

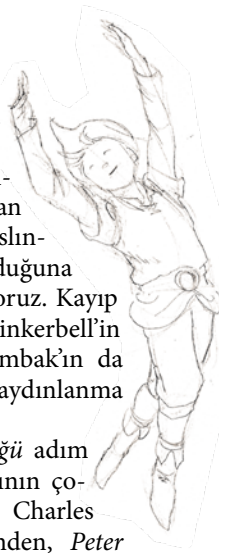

Böylece *Peter'in Günlüğü* adım adım, 19. yüzyıl Londra'sının çocuklar için hayli kasvetli Charles Dickens gerçekçi evreninden, *Peter Pan*'ın çocuksu zaferlerle dolu, umarsız, masalsı âlemine evriliyor. Peter Pan'dan neredeyse bir asır sonra Harry Potter'ın yapacağı yolculuğa da benzeyen, ilginç bir yolculuk bu. Işık Ergüden'in Türkçesi sayesinde, Dickensvari "eski çocuk öyküleri"ndeki basit, canlı ve artık nostaljik dili pürüzsüzce yeniden yaratan *Peter'in Günlüğü*, tekrenkli ağırbaşlılıktan masal kitabı rengârenkliğine uzanan çizimleriyle de insanın ruhunu peri tozu misali hafifleten bir okuma keyfi sunuyor.

Tüm bu özellikleriyle *Peter'in Günlüğü* hem küçük okurlara bu ölümsüz karakterle tanışmak için yepyeni bir kapı, hem de onu zaten tanıyanlar için farklı bir pencere açıyor.

Peter'in Günlüğü
Sébastian Perez
Resimleyen: Martin Maniez
Çeviren: Işık Ergüden
Tudem Yayınları, 44 sayfa

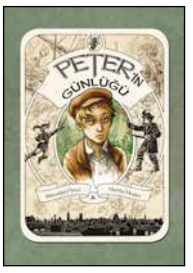

Yeter Perisi yetişşşşşş!

Şiirsel TAŞ

Bir matematik problemi: "Bir anneyle kızının yaşları toplamı 51, aralarındaki yaş farkı 31'dir. Bu annenin kızına Vejetaryen Külkedisi'ni oku(t)mak için kaç yıl beklemesi gerekir?" Vejetaryen Külkedisi, klasik bir masala toplumsal cinsiyet rollerini sorgulayan cesur bir yorum getiriyor.

"Şu Külkedisi'nin ayağındaki camdan ayakkabının teki saat on iki olunca kayboluyor da, merdivende kalan ayakkabı neden kaybolmuyor?" sorusunu sorduğunda kızım kaç yaşındaydı şimdi hatırlamıyorum. Epeyce uzun zamandan beri masallardaki prens-prenses kalıbı üzerinden dönen bir muhabbet vardı aramızda zaten. Hatta anaokulu servisini beklerken sıkılmamak için "Pantolonlu Prenses" adlı bir kahraman uydurup birbirimize onun öykülerini anlatmaya başlamıştık.

Sonrasında Babette Cole'un "Princess Smartypants" kitaplarını görüp de hayal kahramanımızın adıyla sanıyla gerçek bir kitap kahramanı olduğunu fark ettiğimde, hem azıcık haset olmuş hem de sevinmiştim. Demek, biz sadece uydurma aşamasında kalmış olsak da, "Pantolonlu Prenses" öyküleri çocuklara ulaşmıştı zaten. Derken geçen yıl Necdet Neydim'in çocuklara, *"Prens olsaydın, prensesin seni kurtarmasını ister miydin?"* ya da *"Prenses olsaydın, prensi kurtarmak ister miydin?"* sorusunu sorduğu bir etkinliğe katılan kızım, birkaç gün sonra elinde okul kütüphanesinden aldığı İngilizce bir kitap *(East of the Sun, West of the Moon)* ve yüzünde hınzır bir gülümsemeyle yanımda bitiverdi: *"Prensesin prensi kurtardığı bir kitap buldum sonunda!"* Eski bir Norveç masalı uyarlamasıydı bu. Trol kraliçe tarafından beyaz bir ayıya dönüştürülen prensi kurtaran bir genç kızı anlatıyordu. Çok geçmeden aynı bağlamda çarpıcı bir metin daha okuduk: Jeanne Dessy'nin "Kendi Ayakları Üzerinde Durabilen Prenses" adlı öyküsünü *(Asi Çocuklara Öyküler*, Dipnot Yayınları). Kanımca bu metnin en sıra dışı tarafı, masalda prensesin prensi falan değil, bizzat kendini kurtarmasıydı. Kimin kimi kurtardığı kalıbını yıkma çabası kadar, bir kurtarıcı bekleyişinde olma geleneğinin de fark edilip deşilmesinin zamanı geldi diye düşünüyordum ki… Vejetaryen Külkedisi ile Yeter Perisi çıkageldi.

ÇIPLAK AYAKLI KÜLKEDİSİ

Yazar Nunila Lopez Salamero ile çizer Miriam Cameros Sierra'nın *Vejetaryen Külkedisi* adlı masalı da "bir kendini kurtarış öyküsü." Kitap, bildiğiniz *Külkedisi* masalının sonuyla başlıyor. Külkedisi çıplak ayak (!) çılgınca dans edip eğlendiği balodan döndüğünün ertesi günü, prensin gönderdiği cam ayakkabıları buluyor karşısında. Dar gelen cam pabuçları zor bela ayağına geçiren Külkedisi muradına erip prensle evleniyor. Sonra mı? Sonra ayağında cam pabuçlar, mutfağa girip keklik pişirmeye başlıyor. Çünkü kendisi etyemez olsa da, kocası keklik yemeyi seviyor. Gelgelelim prens Külkedisi'nin elinden çıkan yemekleri beğenmiyor. Ondan sonra mı? *"Ayak tabanı ise yara bere içindeydi. Bu korkunç bir şeydi! Çünkü ayak tabanımız tüm organlarımızın aynasıdır. Bu yaralı organlarla ne yapıyoruz? Köreltilmiş rahim, ezilmiş göğüs, kırılmış kalp."*

Bir gün Külkedisi içini dökmeye karar veriyor, eşe dosta akıl danışıyor ama her kafadan farklı bir ses çıktığı için kafası karışıyor. Nihayet bir kasabın satırı altında parçalanan keklikleri gördüğünde aklı başına geliyor. *"Yeter!"* diye bağırması üzerine Yeter Perisi yanı başında beliriyor. Peki sonra? Sonrasını anlatmam. Herkes kendi okusun. Sadece birkaç ipucu: Bolca dans, çıplak ayaklar, özgür keklikler...

Bu arada, kitabın kapağında göreceğiniz "Büyüklere Gerçekçi Bir Masal" alt başlığına takılmayın. Gördüğüm kadarıyla kitabın orijinal ismi "Keklik Yemeyen Külkedisi" ve bu masalı okumak için o kadar da büyük olmanız gerekmiyor. Kaldı ki, son sayfalarda yer alan, kitabın fikren ve fiilen nasıl ortaya çıktığını anlatan çizgi roman tadındaki kısa bölümde, Nunila ile Miriam'ın lise ziyaretlerinden söz ediliyor. Yani karşımızda, okul öncesi dönemin klasik resimli çocuk kitaplarından biri olmasa da, sınırını kendinizin tayin edeceği bir yaş grubu için, klasik masalın camdan pabucunu dama atan, okunası bir kitap var.

Problemin çözümü: Herkesin çözümü kendine tabii de, kanımca hiç beklemesin. Ne kadar geç, o kadar güç!

Önemli not: Kitabın sonundaki "Yazardan Kısa Metin" ve "Teşekkür" bölümlerini es geçmemeniz tavsiye olunur; sırf bu iki bölüm üzerine ayrı bir yazı yazılabilir.

Vejetaryen Külkedisi
Nunila Lopez
Resimleyen: Miriam Cameros
Çeviren: Zekine Sanchez Veiga
Notabene Yayınları, 72 sayfa

Canavarları sever misiniz?

Öznur ŞAHİN

Alman yazar Cornelia Funke'nin şövalyeleri ve canavarlarıyla tanıştınız mı? Tanışmadıysanız, enfes çevirisi ve birbirinden renkli resimleriyle Mavibulut'un "Eğlenceli Öyküler" serisinden çıkan, Şövalye Öyküleri ve Canavar Öyküleri adlı kitapları okuyun.

Önce *Canavar Öyküleri*'nden başlayalım: Ama sakın korkmayın! Bu canavarlar ne kadar tüyler ürpertici, koca pençeli olsalar, ağızlarından alevler çıkarsalar da onlar da sizin gibi acıkıyor, sıkılıyor ve kıkırdıyorlar. Gerçi bazıları acıktıklarında insan yemeyi seviyor, ama hepsi de bütün o korkunç ve tiksinç görüntülerine rağmen zararsız ve hatta biraz da şapşallar. Karnı gur gur guruldayan korkunç mu korkunç Gargara isimli canavar, yolunu kaybetmiş bir servis dolusu çocuğu servis aracıyla birlikte yediğinde bile korkmayın! Çünkü eğlence tam da bu noktada başlıyor! Çocuklar kötü sesleriyle söyledikleri şarkılarla ve servis şoförünün aracı sağa sola sürmesiyle Gargara'nın midesini bulandırmayı ve kurtulmayı başarıyorlar. Peki ya "Tüm Zamanların En büyük İcadı" adlı öyküde, Çetin Bahtsızparmak'ın altın icat edeceğim derken, lapa gibi, Karahindiba pudingi kokulu sarı bir canavar icat etmesine ne demeli? Puding kokulu bir canavar! Üstelik bu canavar Çetin'i kışın soğuğundan da koruyor.

Canavar Öyküleri içinde benim en sevdiğim, "Mavi Gezegenden Gelen Canavar" başlıklı öykü oldu. Neden mi? Çünkü bu, *"yalnızca iki gözü ve iki kolu olan kürksüz canavarların yaşadığı, Dünya ismindeki küçük, mavi bir gezegenin hikâyesi."* Yani, bu öykünün canavarları biziz. Cumburlopus Gezegeni'nden küçük Gobo'nun hayallerini süsleyen, Dünya'dan kendi gezegenine getirip evcil hayvan gibi beslemek istediği biz insanlar! Cornelia Funke, canavar ile insanı birbirinin yerine geçirerek, hem kendimizi "öteki"nin yerine koyup düşünmeye itiyor bizi, hem de bir mizah unsuru yaratmış oluyor. Böylece, kendimizi Gobo'nun yerine koyarak, insanları bir canavarın gözünden görüyoruz ve bunun garipliği ile şaşkınlık içinde eğleniyoruz.

Yazar, bizi şaşırtmaya ve güldürmeye *Şövalye Öyküleri*'nde de devam ediyor. Şövalyelerin ejderhalarla, devlerle ya da kralın kızından öpücük almak için birbirleriyle savaştığı bu öykülerde, şövalye romanlarının temel izleklerine rastlansa da yazarın pedagojik formasyonunun etkilerini, özellikle karakterlerin yer değiştirmesinde görüyoruz. "Adsız Şövalye" öyküsünde, bir prenses şövalye kılığına girerek, şövalyelerin her zaman erkek karakterler üzerinden anlatılmasına karşı okuru düşündürürken, toplumsal cinsiyet rollerini de sorgulamamıza sebep oluyor. Yine bunun bir parçası olarak, "Çalınan Prensler" öyküsünde de beklenmedik bir biçimde, prensleri korkunç devin elinden bir kadın şövalye kurtarıyor. Kılık değiştirmeler, güçlü ve güçsüz ayrımını cinsiyet üzerinden kuran toplumsal kodları alt üst ediyor.

GÜLÜN, ŞAŞIRIN, EĞLENİN

Şövalye Öyküleri, mevcut toplumsal kodlar üzerine okuru düşündürmeye, öykü formunun da hak ettiği biçimde yer verirken, *Canavar Öyküleri*'nde bu dengenin tam olarak sağlanamadığını görebiliriz. Yazarın pedagojik eğilimleri, öykülerin özellikle sonuç bölümlerinde tavsamaya yol açsa da, her iki öykü kitabında da alışılmışın dışında canavar ve şövalye öyküleriyle karşı karşıyayız, yani öyküler bizi güldürürken, şaşırtarak düşündürüyor da.

Canavar Öyküleri / Şövalye Öyküleri
Cornelia Funke
Resimleyen: Elisabeth Holzhausen
Çeviren: Zeynep Alpaslan
Mavibulut Yayınları, 88 sayfa

Haydi, küçük farelerle beraber uyumaya!..

Nurduran DUMAN

İki yaş üstü çocuklara hitap eden İyi Geceler Farecikler, bu yaştaki çocuğunuzu uykuya davet ederken koltuğunuzun altına sıkıştırabileceğiniz güzel bir alternatif. Sevimli çizimleriyle göz alan kitap, öyküsüyle de uyku öncesini eğlenceli kılmanın anahtarlarını taşıyor.

Çocuklar uyku vakti geldiğinde neden yatağa gitmeyi sevmez? Ne kadar yorgun olurlarsa olsunlar daha oynanacak oyunlar vardır da ondan. Bir de uyumadan önce onları bekleyen ve mutlaka yapmaları gereken bazı işler. Avustralyalı yazar Frances Watts ile çizer Judy Watson, ödüllü kitapları (Prime Minister's Literary Award 2012 ve Children's Book Council of Australia Notable Book 2012) *İyi Geceler, Farecikler*'de işte bu sıkıcı uyku vaktinin aslında ne kadar eğlenceli olduğunu gösteriyor. Yani kitabımız, 2 yaş üstü çocuklar için uykudan önce okunmaya değer, oldukça eğlenceli, sevecen, sevgi dolu bir uyku vakti kitabı.

Mitzi yorgun, Boni uykulu, Peri ağlamaklı, Cano hıçkırıklar içinde. Oynamaktan yorgun düşmüş küçük farelerin temizlenip yatma zamanı çoktan gelmiş. İlginçtir, yataklarının onları, beklediğin söyleyen anne babalarına, bu fareciklerden hiç itiraz gelmiyor. Ocağın karşısında uyuklayan dedelerini, itişip kakışarak, gülüşüp oynaşarak öpüyorlar, sonra da işe girişiyorlar, uyku vakti oyununa daha doğrusu. Yorgunluklar unutulmuş olarak hoplaya zıplaya merdivenler çıkılıyor, küvette oyuncaklarla oynanarak banyolar yapılıyor ve elbette hemen sonrasında dişler fırçalanıyor. Sonra banyo ile yatak odası arasında bir telaş, bir koşturmaca başlıyor, görüyoruz ki bu evde eğlenmenin çok yolu var ve herkes çok eğleniyor. Şimdi anne babalarının da yardımıyla pijamalar giyilecek, düğmeler iliklenecek. Annesi kızını giydirirken bir yandan da onu sözleriyle sevecek. *"Aman da neredeymiş benim güzel kızım? / Neredeymiş Peri'nin kulakları, bıyıkları? / Hah, gördüm işte senin kıpır kıpır kuyruğunu… / Bir de minicik ayaklarını."* Ardından işte gecenin en önemli ve zevkli anı gelip çatıyor, koca kitaplığın dibinde minicik boylarıyla dikilip aralarında konuşan kardeşler, en güzel uykudan önce kitabını seçiyor. Oku masalı bir defa, oku masalı iki defa ve uyku geliyor işte. Anne babaları üstlerini örtüyor ki üşümesinler. İyi geceler, farecikler!

DÖRT MİNİK FARECİK

Dört küçük kardeş farenin anne babalarının yönlendirmesiyle eğlene eğlene uykuya hazırlanmalarını adım adım anlatan kitap, bu eğlenceye büyükbabalarının da dâhil olduğu sıcak bir aile hikâyesi aynı zamanda. Bir kardeş merdivenden düşecek gibi olunca diğer kardeşin onu tutmasında olduğu gibi, yardımlaşma ve paylaşım oldukça kaliteli yaşanıyor bu ailede. Uyku vakti sürecinin evde parti havasında yaşanmasında, kullanılan ritmik dilin de payı var elbette. Yazar Watson'ın ritmik dilini, kitabı Türkçeleştiren Meltem Özdemir iyi yakalamış.

Fareciklerin kitaplığın önünde durup, o geceki uykudan önce kitabını seçtikleri resim karesindeki yüz ifadelerini, yeryüzündeki tüm çocukların yüzünde görmek ise kim bilir ne hoş olurdu. Çizer Judy Watson, insanı tatlı bir sıcaklıkla saran, akılda kalan resimlere imza atmış. Her kahramana verdiği ayrıntılı görünüş ve ifade özellikleriyle öyküye zenginlik katıyor, öykü daha da ritmik ve neşeli oluyor onun çizimleriyle.

İyi Geceler, Farecikler, çocukların dinleyerek kolayca uykuya dalmalarını sağlayabilecek güzel bir seçim olabilir. Uyku öncesinde yapılması gerekenler konusunda çocuklara iyi bir örnek olarak, anne babaların işini de kolaylaştırabilir. Hayvanlar âlemine giriş yapacak çocukların farelerle tanışma fırsatı da bir diğer artı elbette.

İyi Geceler, Farecikler!
Frances Watts
Judy Watson
Çeviren: Meltem Özdemir
1001 Çiçek Kitaplar, 24 sayfa

Yapı Kredi Yayınları'ndan

Küçük gurmenin renkli mutfağından!

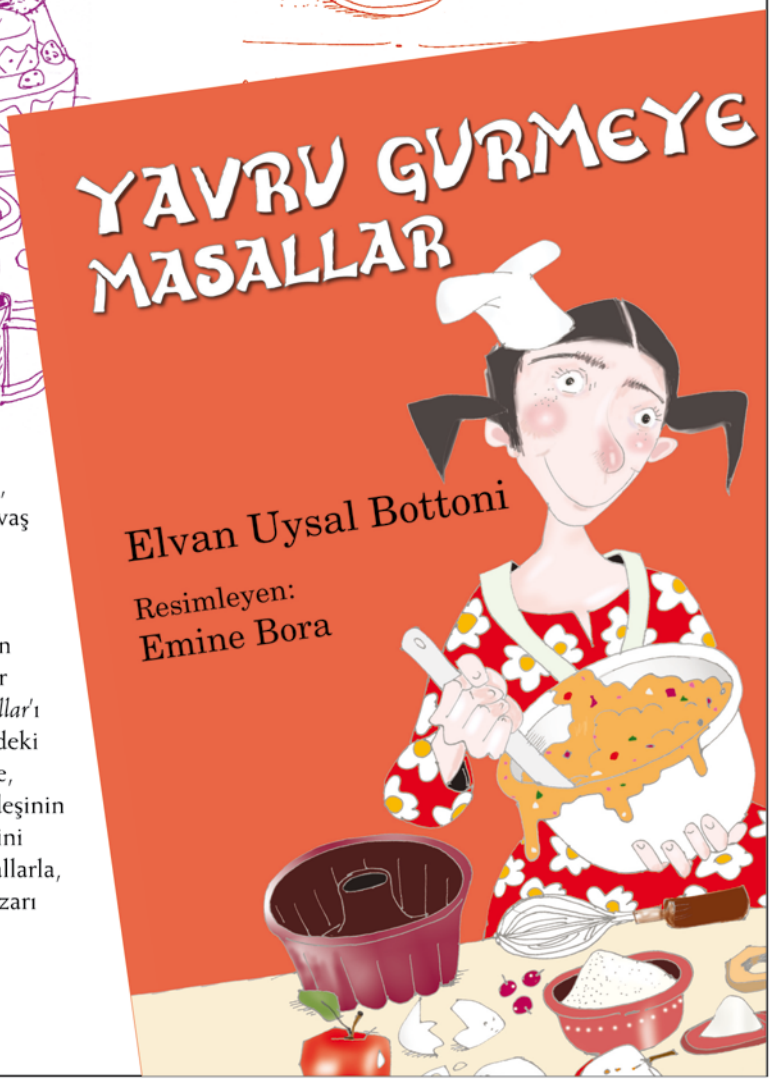

"Enginar Kılığında Bir Gurme", "Balkabağı ve Canavarlar", "Savaş Karşıtı Kahraman Pırasa", ya da "Vampirler ve Sarmısak"... *Mamma Mia / İtalyan Mutfağı Hakkında Çok Şey*'in yazarı Elvan Uysal Bottoni, bu kez çocuklar için yazdı: *Yavru Gurmeye Masallar*'ı okuyan çocuklar belki, içlerindeki aşçıyı keşfedecekler... Belki de, kahramanımız Öykü'nün, kardeşinin sevmediği sebzelerle ilgili fikrini değiştirmek için anlattığı masallarla, içlerindeki oyuncuyu ya da yazarı bulacaklar!

Resimleyen: Emine Bora
108 sayfa, 9 TL

Yapı Kredi Yayınları

YAPI KREDİ YAYINLARI KİTABEVLERİ • **İSTANBUL: Galatasaray** 212 252 47 00 / 502 • **Kadıköy** 216 337 72 04 • **İZMİR:** 232 441 82 90 • **ANKARA:** 312 435 85 94 • **GAZİANTEP:** 342 371 71 46 **E-POSTA** • ykykultur@ykykultur.com.tr
WEB SİTESİ • www.ykykultur.com.tr - http://twitter.com/YkyHaber **İNTERNET SATIŞ** • http://alisveris.yapikredi.com.tr
YAPI KREDİ KÜLTÜR SANAT YAYINCILIK TİC. VE SAN. A.Ş. 212 252 47 00

YapıKredi Kültür Sanat Yayıncılık

Ezel Dağlar ERGÜDEN

Koca kafalı Nate…

Saftirik Greg'i sevdiyseniz Kocakafa Nate'i de seveceksiniz. Öğretmenlere öf dedirten muzip ve haşarı Nate, günlüğünde, okulda yaşanan her günü gayet komik ayrıntılarla anlatıyor. Bir kızdan hoşlanmıyor. Bir diğerine bayılıyor. Notları da barometre gibi; bir çıkıp bir iniyor.

Sevgili okur! Ekim ayının tuhaf havası içinde yuvarlanırken, bu havaya uygun bir kitap da buluverdim. Hatta bir değil, iki kitap (aslında üçüncüsü de çıkmış ama ben yazıyı yazarken elimde yoktu, o yüzden onun hakkında yorum yapamayacağım). Biliyorum, hepimiz çok meşgulüz, okullar başladı artık. Tempo hızlanıyor. Ama kitapsız hayat olmaz. O yüzden, her daim kitap tanıtmakta yarar var.

Aslında bu kitaplar tam da okula uygun. Çünkü kahramanımız, altıncı sınıfa giden bir çocuk. Adı Nate, Kocakafa Nate (kafası gerçekten de kocaman). Yeri gelmişken, kitapların adını da araya sıkıştırayım. İlk kitabın adı *Kocakafa Nate Sınıfta Tek Başına*, ikincisi de *Kocakafa Nate Tekrar Sahnede.* Nate, hepimiz gibi sıradan bir çocuk. Ona işkence çektiren bir ablası, iki yakın arkadaşı ve bazen düşen okul notları var. Ayrıca okulda hiç hoşlanmadığı bir de kız... Adı Gina. Tahmin edebileceğiniz gibi, Gina sınavlardan hep yüksek notlar alıyor. Nate'in büyük aşkını da unutmamak lazım tabii. Jenny. Ama o Arthur'la daha yakın, ne yazık ki!

KÂBUS SABAHLAR

İlk kitap, Nate'in korkunç bir kâbus görüp uyandığı tipik bir okul sabahıyla başlıyor. Bırrrrrr, düşüncesi bile ürpertiyor. Nate soğuk terler dökerek kalktığında, birden o günün sınav günü olabileceğini düşünüyor. Sonra arkadaşı Francis'i de Sosyal Bilgiler kitabını okurken görünce (Nate, pencereden Francislerin evini görebiliyor), bizimki resmen deliriyor. Çünkü öğretmeninin söylediğine göre, bir sonraki sınavdan yüksek not almazsa yaz okuluna kalması gerekecek. Ve Nate'e göre yaz okulu, öğrencilerin sıralardaki sakızları kazıması ya da tuvaletleri fırçalaması gereken bir yer. Her neyse, o gün Nate'in başına güzel bir şey de geliyor. Şans kurabiyesi falında, *"Bugün herkesten üstün olacaksın,"* yazıyor. Ama Nate herkesten üstün olmayı pek başaramıyor. Hatta başını beladan kurtaramıyor. Yani, eğer bu kitapların sadece eğlendirici olduğunu düşündüyseniz, yanıldınız. Aslında eğitsel yönleri de güçlü (biliyorum, böyle deyince içinizden kitabı okumamak geldi). Bakalım kim kimden daha üstün? Herkes eşit de olabilir.

İNTİKAM ALMA YOLLARI

İkinci kitap, okulda başlıyor. Nate yanlışlıkla, Gina'nın bebekli resminin çok güzel olduğunu söylüyor. Çünkü onu Jenny sanıyor. Sonra sınıfta Gina'nın yanında oturmak zorunda kalıyor. Hatta okul projesini yapmak için Gina'yla eşleşiyor. Bir nevi ikiz gibi oluyorlar. Ama hatırlarsanız, Gina ve Nate birbirlerinden pek hoşlanmıyorlardı. Nate zaten biraz önyargılı davranıyor bence, ama Gina da her seferinde Nate'in düşük okul notlarıyla alay etmekten geri durmuyor. Ama durum ortada, bir şekilde geçinmek zorundalar. Sonunda Nate, Gina'nın belki de o kadar kötü biri olmadığını anlıyor sanırım. Gerçi hâlâ birbirleriyle dalga geçmek için ellerine geçen her fırsatı kullanıyorlar. Eh, ama kâr kârdır, değil mi?

Şimdi daha teknik konulara geçelim. "Kocakafa Nate" serisi, günlük şeklinde yazılmış. Yani olaylar Nate'in ağzından anlatılıyor ve her güne bir bölüm ayrılmış. Bu arada, size Nate'in bir hobisinden bahsetmeyi unuttum. Nate, liste yapmayı çok seviyor. Doğal olarak da bütün bu listeleri günlüğüne yazıyor. Okuldaki bir çocuktan intikam alma yollarından, Nate'in en sevdiği ve en sevmediği okul günlerine varana kadar her şeyin listesi var. Okuması çok eğlenceli, tahmin edebilirsiniz. Neredeyse her sayfa karikatürlerle süslü. Bir sürü resim de var. Kitaplar aşağı yukarı iki yüzer sayfa, yarısı yazı yarısı resim gibi düşünebilirsiniz. Ayrıca her kitabın en son sayfasında Nate'in hazırladığı bulmacalar var. İşte size oradan bir bilmece: *"Bir lambayı takmak için kaç öğretmen gerekir?"* Cevaplar kitabın arkasında.

Sözün özü, eğer bizden birini anlatan, esprili kitaplardan hoşlanıyorsanız Nate'i rahat rahat okuyabilirsiniz. Kitaplar tahminimce, 9-12 yaş aralığına hitap ediyor, ama ben bile zevkle okudum (12 yaşından büyük olduğumu itiraf ettim işte).

Kocakafa Nate Tekrar Sahnede
Lincoln Peirce
Çeviren: Oya Alpar
Altın Kitaplar, 224 sayfa

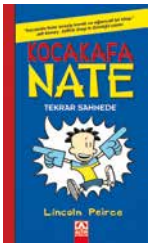

Şu bildik mesele: Keşke görünmez olsam!

Sema ASLAN

1970 yılında Hans Christian Andersen Ödülü'ne layık görülen, bugün yaşasaydı 92 yaşını bitirecek olan ünlü İtalyan yazar Gianni Rodari'yi tanımayanınız yoktur. Rodari'nin Türkçedeki geniş külliyatına bir resimli kitap daha eklendi: Tonino - Keşke Görünmez Olsam.

Bir Gianni Rodari kitabıyla karşılaştığınızda heyecanlanmamak ne mümkün? Hemen her hikâyesiyle okurunda iz bırakan bir yazar Rodari. Yazık, pek çoğumuz ancak "çoluk çocuğa karışınca" çocuk edebiyatına yeniden "dönüyoruz". Geldiğimiz yere göre dönüyoruz tabii; çocuklukta neler okumuşuz, neler dinlemişiz, ona göre değişiyor döndüğümüz yer. Ben bir Rodari'ye, bir de Janosch'a dönmeyi hep çok sevmişimdir mesela…

Bilenler bilir, Gianni Rodari, İtalyan edebiyatının önde gelen yazarlarından biri; 1970 yılında çocuk edebiyatının en başarılı isimlerine verilen Hans Christian Andersen Ödülü'nü kazanan Rodari'nin en belirgin özelliği, hikâyelerinde düşsel olana büyük bir incelikle yer vermesi. "Sayı İcadı" isimli öyküsündeki şu satırlar mesela, kaskatı ve acımasız gerçeği düşlere özgü bir yumuşaklık ve sakinlikle ama ne kadar dosdoğru ve yalın anlatmakta: *"Bir gözyaşının ağırlığı ne?" "Değişir: Şımarık bir çocuğunki rüzgârdan hafif, aç bir çocuğunki dünyadan ağır."*

Türkçede daha önce Can Çocuk tarafından yayımlanan Gianni Rodari, tasarımıyla, illüstrasyonlarıyla göz dolduran Marsık Kitap'ın da yayın programında bir süredir. İlk, *Alis Masallarda*'yı alıp okumuştuk. *Bir Telefonluk Masallar* kitabında başka bir macerasını okuduğumuz Alis'di bu: Düşengeç Alis. Bir kitabın içine, bir masaldan diğerine düşen Alis'i takip ederken, kitabı da sürekli evirip çevirmek gerekiyordu; yazılar bir baş aşağı, bir dans eder halde dizilmişlerdi çünkü.

Şimdi de *Tonino - Keşke Görünmez Olsam* çıkmış Marsık'tan. En baştan söylemeli: Kitabın çizeri Alessandro Sanna'ya, onun çizimlerine hayran kalacaksınız. Rodari'nin Andersen Ödülü'nü aldığı yıllarda doğan İtalyan illüstratör, Tonino'ya tam da hak ettiği kıvraklığı vermiş. Sanna o kadar büyüleyici ki, kitaptaki çizimler yetmeyecek, hemen internetin başına geçip Sanna'nın web sayfasında gezinmek isteyeceksiniz. Laf çok uzadı, şimdi artık Tonino'dan söz etme zamanı…

FARK EDİLME ARZUSU

Tonino, kitabın adından da anlaşıldığı üzere, görünmez olmayı dileyen bir çocuk. Pek çok masalda olduğu gibi, düşünmeden dilenen bu dilek kabul olur, Tonino görünmezliği elde eder. Görünmezken neler neler yapabilirse bir çocuk, Tonino da onları yapar. Arkadaşlarının saçlarını çeker, pastaneden tatlı tuzlu kurabiye, şekerleme aşırır… Türlü türlü yaramazlıklar işte... Fakat daha gün sona ermeden görünmezliğin aynı zamanda yalnızlık demek olduğunu keşfeden Tonino, sıkıntıdan patlamak üzereyken bizdeki aksakallı dedenin İtalyan emsali çıkagelir, Tonino'ya hikâyesinin ana fikrini verir, günün sözünü eder: *"Beni genelde pek fark etmezler. Benim gibi bütün gün bu bankta oturan yaşlı birini, senin gibi çocuklar ne yapsın? Ben sizin için görünmez biriyim."*

Rodari, bazı masallarında bol bol düş kurar, özellikle bir şey söyleme telaşına düşmez. Bazılarında da bana öyle geliyor ki, sadece büyüklere bir şey söyler mesela… Görünmez olmayı istemek gibi, üzerine bol bol konuşulabilecek bir meseledeyse, birden bire çok şey söyler; hem büyüklere hem küçüklere. Ama bunu çok nazikçe yapar, küçük nüanslardan faydalanır. O nüanslar çocuk okurların dikkatinden kaçmayacak cinsten olur mutlaka. Mesela görünmez Tonino'nun bir arkadaşına lolipop vermesine rağmen hiçbir tepki görmemesi böyle bir ince ayrıntıdır. Çocuk okur merak eder: *"İyi ama, arkadaşına lolipop verdi, nasıl oldu da fark edilmedi?"* Tam da bu olabilir mi konu? Fark edilmek ya da bir türlü fark edilememek… Yok sayılmak… Hangi koşullar Tonino'yu görünmez kılmış olabilir? Ödevini yapmadığı için korkan, utanan, sırasında sinen Tonino'yu görünmez kılan, gerçekten de sihir miydi mesela?

Tonino'nun gerçek ve sihirli dünyasına buyurun…

Tonino – Keşke Görünmez Olsam
Gianni Rodari
Resimleyen: Alessandro Sanna
Çeviren: Tanay Burcu Ural Kopan
Marsık Yayıncılık, 24 sayfa

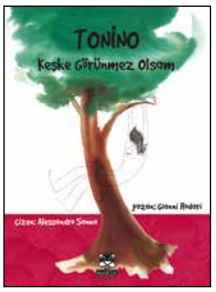

Eğitim kesinlikle şart, soygun için bile!

Nazan ÖZCAN

140'tan fazla kitap yazmış ve kitapları 33 farklı dile çevrilmiş olan Terry Deary'den yepyeni bir seri: "Madrabaz Usta'nın Suç Akademisi". Yeni Başlayanlar İçin Soygun adını taşıyan ilk kitap, daha adından eğlencenin tadını hissettiriyor...

"1837'yi hatırlayamayabilirsiniz. Muhtemelen biraz fazla gençsiniz. Okula gitmeye zorlanmış o üzgün insanlardan biri de olabilirsiniz; bana sorarsanız, Darlham Cezaevi'nde beş yıl yatmaktan çok daha kötü bir ceza! Aa okula gidiyorsanız, tarih öğretmeniniz size 1837'nin, eski kraliçenin tahta çıktığı yıl olduğunu söylemiş olabilir.

"Epey büyüktü tahttı, çünkü kraliçenin koca bir poposu vardı elbette. Aslında kısa boylu ama aynı zamanda iri yarı bir hanımefendiydi. Yıllar geçtikçe daha da irileşti. Bildiğiniz gibi, onu vurmayı deneyen kişiler oldu. Hepsi de ıskaladı. Böylesi iri bir hedefi nasıl ıskaladılar asla anlayamayacağım."

Ha ha, eğer bir kitap böyle başlıyorsa, komiktir! Ki ilerleyen sayfalarda tahminimizde gram yanılmadığımızı gördük mü, gördük! Aferin bize. Tabii kitabın adının *Madrabaz Usta'nın Suç Akademesi: Yeni Başlayanlar İçin Soygun* olması da keyfimizi biraz daha yerine getirmedi değil. Ee, okul dediğin yer "kutsal" bilgiler verir ya, insanı eğitir ya, sıkar da sıkar ya, yaratıcılığını öldürür ya, hani bildiğiniz bayar ya... İşte burada tam tersi var. Kitabımızda suç, yani hırsızlık öğretiliyor! Ne kadar eğlenceli değil mi? Ya, durun hemen kızmayın, bağırmayın. Burada suç öğretiliyor ama sorun bakalım bir neden? Öğretiliyor çünkü, buradaki soyguncuların derdi, zenginlerden alıp fakirlere vermek! Yani sırf kötülük olsun diye yapılmıyor, ayrıca kitaptaki karakterleri ve yoksulluğun düzeyini görünce, hem Madrabaz Usta'ya hem de bizim iki şahane minik hırsıza hak vermemek elde değil. Bir tür Robin Hood'culuk oyunu bu yani. Ayrıca pek komik yazılmış ve çok eğlenceli olduğu için okuması da çok kolay. Gerçi burada yazar Terry Deary'nin hakkını da yememek lazım (yersek haram olur zaten!). İngiliz yazar Deary, 33 farklı dile çevrilmiş 140'tan fazla kitabın yazarı. Yazdığı "Horrible Histories" dünyada neredeyse beş milyon sattı. Ayrıca bu başarılarıyla birçok ödülü de kapıp evine koydu. *Yeni Başlayanlar İçin Soygun*, "Madrabaz Usta'nın Suç Akademisi" adlı serinin ilk kitabı ve doğrusu, çok iyi bir mizah anlayışı var. Bildiğimiz bütün "iyi" değerlerle son derece ironik bir şekilde alay ediyor ve çocukların seveceği bir hale sokup hızlıca okunmasını sağlıyor. Merak etmeyin, çocuklarınızın terbiyesini bozan bir durum da yok. Ayrıca yazarın kitabın arasına girip minik bilgileri ya da esprileri serpiştirmesi, okumayı daha da kolaylaştırıyor.

Gelelim kitabımıza. Tabii ki sizin de artık tahmin ettiğiniz gibi hikâyemiz çok ama çok eskilerde geçiyor. Taaa 1837'de. Ama anlatılan kraliçenin filan hikâyesi değil. Anlatılan çok ama çok fakir, yazarın deyimiyle neredeyse mezbele olan küçük Wildpool kasabası... Esas kahramanımız Smiff Smith. Valla, Smiff. Bizim hatamız yok. Taa doğduğu zaman onu kayıt eden papazın suçu bu isim. Yanlış yazmış ve öyle kalmış. Annesi de düzelttirmemiş. Çünkü annesi o sıralarda, anneannesinin ölüm masasındayken (çok rica ederim, "ölüm döşeği" değil) son kez söylediği öğüdünü dinlemekle meşgulmuş: *"Fazla paspas kovası göz çıkarmaz!"* Şaka ettiğimizi mi sanıyorsunuz, valla değil! Zaten paspas kovası olmayaydı, neredeyse hikâyemiz olmayacaktı. Tamam, tamam, sadede geldik. Şimdi bizim şeker Smiff'i annesi, evde onlarcası olan paspas kovalarından bir tane daha almaya gönderiyor. Ama Smiff ve annesi o kadar yoksul ki, kış ayında olmasına rağmen Smiff'in ayağında ayakkabısı bile yok. Aslında Wildpoll kasabasının sakinlerinin hepsi öyle. Ee ayağında ayakkabısı olmayan çocuk kova için nasıl para bulsun? Para bulacağına başka bir çözüm buluyor, gidip kovayı araklıyor. Tam hırdavatçı dükkânından

çıkarken de yakalanıyor! Sakin olun, dükkân sahibine değil, büyük hırsız, suç öğretmeni Bay Samuel Dreep'e. Ve Samuel Dreep onu Madrabaz Usta'nın Suç Akademisi'ne öğrenci olması için ikna ediyor. Çünkü bu konuda yetenekli olduğunu görüyor. Smiff'in annesi de kabul edince küçük kahramanımız akademinin yolunu tutuyor. Koskoca akademi bu, tabii ki tek öğrencisi Smiff değil. İkincisi de var elbet: Gözleri ferfecir okuyan, çok bilmiş Alice. Tamam, buraya kadar heyecanlıydı ama şimdi daha heyecanlı kısma geçiyoruz.

Soygun gecesi!

Alice'le Smiff eğitilirken, Wildpool kasabasında da birtakım değişiklikler oluyor. Ne gibi? İlk polis kuvvetinin kurulması gibi. Belediye Başkanı Twistle da yememiş içmemiş, şehre iki polis memur getirmiş. Suçlularla savaşsınlar diye. Polis memurları Liddle ve Lark da aslında eskiden hırsızmış ama ne olacak ki! Onlar artık kanun adamı ve Belediye Başkanları Twistle'ın talimatıyla şehri kötülüklerden koruyacaklar.

"Hapishaneden uzak durmalarına yardım etmek için fakir çocuklara eğitim veren" Madrabaz Usta'nın Suç Akademisi'nde az da olsa eğitim alan Smiff ve Alice'in ilk görevi, Belediye Başkanı Twistle'ın evini soymak oluyor. Peki, bu sevimli ikili, karlı, soğuk gecede bunu becerebilecekler mi? Üstelik peşlerinde iki korkunç polis varken? Hırsızlığa suç ortaklığı yapmamak için ayrıntıları anlatamayız, ama siz okursanız, bir şey olmaz. Koskoca akademi bu, eğitimini tabii ki iyi verecek! Ne de olsa eğitim şart!

Madrabaz Usta'nın Suç Akademisi
Yeni Başlayanlar İçin Soygun
Terry Deary
Resimleyen: John Kelly
Çeviren: Berfu Durukan
Tudem Yayınları, 184 sayfa

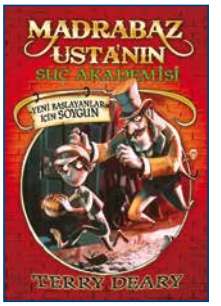

Bu kızlar başka kızlar!

Melek Özlem SEZER

Beatrice Masini'nin "Güzel, Açıkgöz, Cesur Kızlar" serisinin 5. kitabı çıktı. Beatrice Masini farklı coğrafyalarda, hayatı farklı sorular ve koşullar içinde tanımaya çalışan kızların hikâyelerini anlatıyor. Son derece tatlı, akıcı, ferah ve acar bir dille…

"Bir solukta okunuyor!" lafı kulağa basmakalıp gelebilir ama bu kitaplara birkaç bakımdan yakışıyor. Dağ başında şöyle derin bir soluk almış gibi ferahlatıyor, yaşama gücü veriyor. Kâğıttan yapılma bir nesne olmaktan çıkıp canlı olduğu hissi veriyor ve solukları hiç kesilecek gibi görünmüyor.

Kral Kızının Armağanı şöyle başlıyor: *"Savanada yaptığım yolculuk sırasında iki şey öğrendim: Gözyaşlarının güzel ve değerli olabileceğini ve büyümemize yardımcı olanın kendi başımıza yapmayı öğrendiğimiz şeyler olduğunu… Annem bunu bana söylemişti söylemesine ama ne anlama geldiğini ancak tehlike altında anladım. Ve hiç korkmadım… Daha doğrusu, pek korkmadım. Uma."*

Ve Uma'nın kimlik kartı: Babasının adı Molefi, annesinin adı Kumi, alâmetifarikası sürekli gülümsemesi, en sevdiği oyuncak inci taneleri, en sevdiği hayvan aslan yavruları, en sevdiği tatlı tapyokalı kek, şans getiren eşyası tavşanayağı, büyüyünce ne olacak: kraliçe ya da veteriner.

Masini okuyucuyu öyküsüne pratik bir yöntemle, kişilik haritasıyla hazırlıyor. Böylece sonrasında lafı uzatmama şansına kavuşuyor. Karakteriyle hemencecik yakınlaşmamızı, kişiliğinin açık ve net olduğuna inanmamızı, o coğrafya ve kültürle bağ kurmamızı sağlıyor.

Dönelim Uma'ya. Öykü toplumsal cinsiyet rolleri açısından ürpertici bir cümleyle başlıyor: *"Sıcak ve uzak bir ülkede, yedi farklı eşten, altısı erkek biri kız, tam yedi çocuğu olan iyi yürekli ve bilge bir kral yaşarmış."* Hürmüz'ün yedi karılı versiyonu mu deyip kaşları çatıyoruz. Ama yazar kimseyi yargılamıyor, çocuğa kendi yargısını

oluşturma özgürlüğü tanıyor. Yargılayan değil, seçimleri sorgulayan bir tavırla fikrini öykünün içine -göze sokmadan, bağırmadan- yediriyor.

Kral ölüme yaklaştığının ve yerine geçecek bir veliaht bulması gerektiğinin farkındadır. Gerçi tacın en büyük oğula geçmesi beklenir ama onun gözünde bütün çocukları eşittir. Çocuklarından otuz günlük bir yolculuğa çıkmalarını ister. Ve der ki: *"Geç kalırsanız beni bulamayabilirsiniz, daha önce dönerseniz de değeri yok benim için. En güzel hediyeyi getiren tacımın sahibi olacak ve yerime o geçecek."*

Oğlan anneleri şimdiden tacı kendi çocuklarının kafalarına takmış olsun, Uma'nın annesi de kızının bu yarışa katılmasını ister. Uma sorar: *"Anne gerçekten kraliçe olmamı istiyor musun?" "İlle de istiyor değilim,"* der annesi. *"Ben sadece diğerleriyle aynı fırsatlara sahip olmanı istiyorum."* Uma henüz on yaşındadır. Aslanların, yılanların, gergedanların özgür ve vahşice gezdiği bir yerde tek başına yolculuğa çıkacaktır ve annesi, alışkın olduğumuz annelerin tersine, bu yolculuğu teşvik etmektedir: *"İnsanın tek başına yapması gereken bir dolu şey vardır Uma. Bu da onlardan bir tanesi."* Masallarda da sıkça yer bulan, ilkel dönemden devraldığımız bir erginlenme ritüelidir tek başına yolculuk. Böylece çocuk tek başına yaşamını sürdürebilecek bir yetişkin olmanın sınamasından geçer. Annenin söylediği gibi: *"Tek başımıza yaptığımız şeylerdir bizleri büyüten. Tek başımıza verdiğimiz kararlar…"*

Bu tür yolculuk masallarının çoğunda olduğu gibi, kahramana öyküdeki kilit noktalarda yer alacak bazı nesneler verilir. Ayakları yumuşatmak için otlardan yapılma bir krem, bir çalgı olan *okarina*, zürafa derisinden bir örtü, matara, galeta. Bunların hepsini başkaları için, kendini cesurca tehlikeye atarak kullanır Uma. Krem, aslanın diken batmış ayağına; *okarina* müzikten çok etkilenip ağlayan yılana; zürafa derisinden örtü, annesini kaybetmiş ve çok üşüyen yavru timsaha; galeta, anne sütüne muhtaç aç bir gergedan yavrusuna gider. Bunların karşılığında bir şey beklemez Uma, ama yardım ettiği hayvanların inciye benzeyen gözyaşlarını toplar. Derken karşısına bütün öykülerin kralı örümcek Anansi çıkar. Bu incileri kendi ağıyla bağlayıp bir kolye yapar. Ona inanmayacaklarını, ama ağ kopmadığında gerçeği anlayacaklarını söyler.

GÖZYAŞLARINDAN KOLYE

Sonunda yolculuk biter. Çocuklar hediyelerini krala verir: Bir aslan derisi, bir sandık dolusu altın, evrensel bilginin kitabı, rüyaların halısı, görünmez kılan yüzük, düşmanını yalnızca sahibinin düşüncesiyle öldüren bir silah ve inci bir kolye.

Kral diğer hediyeleri, ya kendi nitelikleri ya da elde edilişi biçimleri nedeniyle doğru bulmaz. Onu bugüne kadar hayatta tutan tek şey, çocuklarını kaybetme düşüncesinin verdiği acıdır. Gözyaşı değerlidir; taç ve kolye Uma'ya verilir. Ama Uma henüz bir çocuktur ve yalnızca çocuk olmayı hak etmektedir. Kralın hayatı onun verdiği neşeyle uzar ve uzun yıllar krallığa devam eder. Sonra kim kral ya da kraliçe oldu bilmiyoruz, çünkü yazarla birlikte bu hikâyeden ayrılıyoruz.

Serinin diğer kitaplarına da kısaca göz atacak olursak, *Ejder Çocuk*'un kahramanı Min, sivri diliyle insanları kırıp geçiren, alay etmeyi zevk edinmiş, kibirli bir çocuktur. Ancak yaş gününde yaptığı kötülük cezasız kalmaz ve bir yıl süreyle yaşamını bir ejder olarak geçirir. Bu sırada farklı insanlar tanır, sorumluluklar alır, zorluklar yaşar ve hayatla olan çarpışması onun kötü huylarını en azından makul bir düzeye çeker.

Korkusuz İsabelita ise kâşif olan babasını ancak annesinin ölümünden sonra tanır. Onunla maceralı gezilere katılır. Bu kitapta İsabelita'nın etik seçimleri kadar, babasının yetersiz ilgisi karşısında İsabelita'nın aldığı içsel tavır, yazarın babanın yanlışından çok çocuğun kendini koruma, tavır oluşturma tarzının üzerine gitmesi, "baba" meselesiyle ilgilenenlerin özel ilgisini hak ediyor. Yazar bir solukta okunacak kitaplar yazıyor ama özellikle İsabelita'yla, nefesimizi boğazımıza dar eden iletişim sorunlarına renkli diliyle ve ergin tavrıyla farklı türde ışık tutuyor.

Güzel, Açıkgöz, Cesur Kızlar
Kral Kızının Armağanı
Korkusuz İsabelita
Beatrice Masini
Resimleyen: Desideria Guicciardini
Çeviren: Nükhet Amonoel
Can Çocuk Yayınları, 72 sayfa

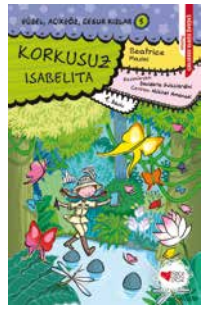

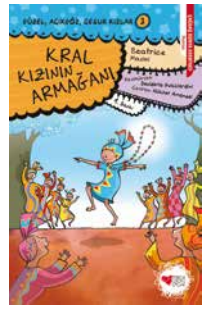

Cadı olmak istemiyoruuuuum!

Elif TÜRKÖLMEZ

Fransız yazar Marie Desplechin'in, Küçük Cadı Yeşil'in cadı olmamak için yaptığı "cadılıklar"ı anlattığı kitabı, "Çocukların sıradan olmasına izin mi vermeli, yoksa marjinal yanlarını mı desteklemeli?" sorusu üzerinde düşündürüyor.

Çocuklar olağanüstü olmayı sevmez. Bu büyüklerin hoşuna giden bir özelliktir. Yetişkinler sıradışı olmaya bayılır. Çocuklarsa, akranlarının yaptıklarına özenir. Kemal hafta sonları basketbol kursuna gidiyorsa Ali de gidecektir. Berna, Sanem'deki etiketlerin aynısından alacaktır. Karakterin oturması için, çocuğun özgün işlerle ilgilenmesi gerektiğini düşünürüz ama onun tüm sosyalleşmesi, akranlarına benzemek üzerine kuruludur. Marjinal çocuklar çoğu kez zorlanır.

Fransız Yazar Marie Desplechin'in *Küçük Cadı Yeşil* adlı kitabı, işte böyle sıradışı bir çocuk olan Yeşil'in; her akşam patates yenilen, büfesinde mutlu aile fotoğraflarının durduğu, anne baba ve çocuklardan oluşan "normal" bir aile yaşamına özenmesini anlatıyor. Yalnız ortada "küçük" bir sorun var. Yeşil'in olağandışılığında modern zamanlara ait olmayan, açıklaması güç bir şeyler var: Yeşil aslında bir cadı!

Anneannesinden annesine, ondan da kendisine geçen bu cadılık geni, bir yerden bir yere ulaşmak için otomobile binen, istediklerini elde etmek için saatlerce çalışmak zorunda kalan "sıradan" insanlar dünyasında hemen herkes için arzu edilecek bir durumken, Yeşil için korkutucu bir gerçek olmaktan öteye gitmiyor. Annesinin pişirdiği pis kokulu lapalardan, içinde yeşil sıvıların olduğu şişelerden, kurbağa bacağı, insan gözü gibi malzemelerle hazırlanan iksirlerden nefret ediyor. Yeşil'in istediği tek şey babası Gérard'ı bulmak.

Anneanne Anastabotte ve anne Ursule, iki güçlü kadın figürü. Hayatlarını erkeklerden uzak, kendi ayakları üstünde geçirmeye alışkın. Zaten Yeşil'in annesi Ursule tam da bu yüzden o henüz minik bir bebekken babasından ayrılmış. Kızının da sağlam karakterli, başarılı bir cadı olmasını istiyor. Sınıfındaki erkeklerden bahsetmesinden, "normal" kızlar gibi pembe etekler giyip bebeklerle oynamasından hoşlanmıyor. Bu yüzden de ona pembe olan hiçbir şey almıyor. Zaten kızımızın isminin Yeşil olmasının sebebi de bu. Rose (Pembe), Violet (Menekşe) gibi kız isimlerinden nefret ettiği için kızının ismini küçük bir sihir yardımıyla "Yeşil"e çeviriyor Ursule.

SEÇİMİ ÇOCUĞA BIRAKIN

Kitabın dediği en önemli şey şu belki de: Çocukların yaşıtları gibi davranmasında bir sakınca yok. Pembe giymeleri karakter gelişimini etkilemez. Onlara ne giymeleri ya da ne yapmaları gerektiğini söylemek yerine, oldukları gibi davranmalarına izin vermek ve doğru düzgün davranması gerekenin ebeveynler olduğunu hatırlamak gerekiyor. Yani mesele şu: Çocuk bebeklerle oynadığı için değil ama sizden gördüğü yanlış davranışlar yüzünden "cinsiyetçi" olabilir.

Oyuncak seçimi, oyun seçimi, arkadaş seçimi, kitap seçimi tabii ki çok önemli ama yine de çocuğu arkadaşlarından marjinal olma pahasına giydirmek, okutmak da ona yapılacak bir haksızlık. İyisi mi seçimlerinde özgür bırakmak.

Yeşil, her ne kadar cadı olmak istemese de bunu avantaja çevirmeyi bilen bir çocuk. Tek bir isteği var, babasını bulmak. Annesinden daha anlayışlı bir cadı olan büyükannesinden yardım alarak isteğine ulaşıyor. Öte yandan Yeşil'e bu konuda asıl yardım eden, birtakım kurbağa bacağı tozlarının kaynatılması filan değil. İyi bir arkadaş, hatta "iyi bir arkadaş"tan fazlası olan sınıf arkadaşı Soufi.

Kitap bir yandan marjinal olana saygı duyuyor, cadılık gibi "nostaljik" bir olguyu ele alıyor; bir yandan da geleneksel olana, aile, arkadaşlık gibi kurumlara hakkını veriyor. Belki de böylesi güzel. Ailenin, arkadaşlarının kıymetini bilerek, zevklerimiz, ilgi alanlarımız doğrultusunda yaşamak. Nitekim Yeşil, babasını bulduktan, Soufi'yle de bu hikâye dolayısıyla yakınlaştıktan sonra cadılığı daha çok seviyor, tabir yerindeyse "cadılık yapmayı" bırakıyor. *Küçük Cadı Yeşil*, Fransa'da çok sevilen bir çocuk kitabı oldu. Övgüler aldı, çocukların elinden düşmedi. Sevimli, "sıradan" bir çocuk olarak tüm çocukların kalbini fethetti. Ama aynı zamanda onları marjinal yanlarına sahip çıkmaları için cesaretlendirdi. *Küçük Cadı Yeşil*'i okuyacak herkese sıradanlığınızın da sıradışılığınızın da kıymetini bilin diyorum. Sonuçta ikisi de "siz"siniz.

Küçük Cadı Yeşil
Marie Desplechin
Çeviren: Sibil Çekmen
Tudem Yayınları, 122 sayfa

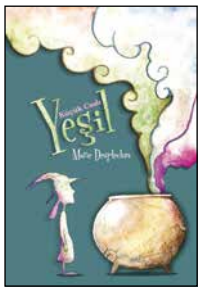

Albert Einstein'ın ışığı ve Diyojen: köpek adam

Şeref BİLSEL

Metis Yayınları'nın, "Küçük Filozoflar" serisinden çıkan, Albert Einstein'ın Işığı ve Diyojen: Köpek Adam adlı kitaplar çocukları felsefenin ve bilimin engin topraklarında özgürce, hiç sıkmadan dolaştırıyor.

Felsefe bize düşünmeyi öğretirken düş kurmamıza da olanak sağlar. Bizi oturduğumuz yerden büyük yolculuklara, sorulara, hayretlere taşır. Güpegündüz elindeki feneri sallayarak, *"İnsan arıyorum, insan! Bakmadığım yer yok, hiç insan görmüyorum!"* diyen birine rastlarsanız onun normalin dışında bir insan olduğunu düşünürsünüz. Normalin dışına çıkmadan başarı elde edilebilir mi? Herkesin geçtiği yollardan yürümek bizi, herkesin bildiği yerlere vardırır çünkü. *Diyojen Köpek Adam* kitabı tanrıları değil; yorgunluk nedir bilmeyen, her türlü yoksunluğa dayanıklı ve en küçük şeylerden haz duyan köpekleri taklit etmek isteyen bir düşünür etrafında gelişir. *"Köpek,"* der Diyojen, *"yaşamak için zorunlu olandan öte hiçbir şey istemez. Su. Hava. Güneşin sıcaklığı. Bir meyvenin şekeri."*

Köpek kolaylıkla erişilebilecek şeyi arzu eder, hiçbir şeyden yoksun kalmaz. Ona göre toprak mükellef bir sofra, tüm dünya da evidir. Kitap boyunca, insanın mutluluk arayışı, hırsları, mülkiyet güdüsü ve hayvandan farklı yönleri üzerinde duruluyor. Bütün bunlar insanın kendi dışına çıkıp, kendisini dışarıdan seyrettiği bir perspektif içinde veriliyor. Diyojen'e ait her söz dinleyende şaşkınlık, ürperti yaratıyor. Dinleyen: *"Ya böyleyse!"* diye düşünmeden edemiyor. İnsanın yeni olana karşı tedirginliği ve mesafeli tavrı burada da karşımıza çıkıyor. Her düşünce insanı, eskiye, var olana savaş açarak yeni bir düşünce koyar ortaya. İnsanın alışkanlıklarından vazgeçmesi öyle kolay olmaz. İnsan direnir, sahip olduğu ister bir nesne olsun, ister düşünce, kolay kolay terk etmeye yanaşmaz eski halini. Diyojen bu kitapta "köpek" üzerinden krallığa, sınırlara karşı, bir dünya vatandaşı portresi çizer bize. Zenginliğe, toprağa, unvana karşıdır köpek.

Diyojen hayat ve insan hakkında çarpıcı öğütlerde bulunduğu Androsthenes'i "köpek gibi yaşamaya" ikna eder. Androsthenes, Diyojen'in anlattıklarına uygun, insanların hırslarından, makam, mevki arzularından uzakta köpek gibi yaşamaya başlar. Bir geçmişi olduğunu unutur. Birkaç ay sonra, pazar yerinde ağabeyi Philoskos'la burun buruna gelir: *"Ne oldu sana? Zeus aşkına! Dilenciye dönmüşsün!"* diye bağırır. *"Yoksa esir olarak mı satıldın?"* diye sorar. *"Tam tersine,"* der Androsthenes: *"Atina'nın en özgür adamı oldum."* Bize özgürlüğün bir şeylere sahip olmak mı, yoksa bir şeyleri terk etmek mi olduğu noktasında güzel bir ders verir.

Diyojen'in etkilediği insanlar çoğalınca, onların yaşama biçimleri Yunanistan'a yayılır, hatta o sıralar Makedonya'nın ve tüm Yunanistan'ın kralı olan İskender'in kulağına gider. İskender, *"Bir kral senin için ne yapabilirse iste benden ey dilenci,"* der. O sırada toprağın üzerine uzanmış, güneşlenmekte olan Diyojen, şu unutulmaz karşılığı verir: *"Gölge etme başka ihsan istemem."*

ZAMANDA YOLCULUK

19. ve 20 yüzyıl, o güne dek ortaya konmuş pek çok teorinin pratik karşılığının arandığı, sınandığı yüzyıllardır. İnsanoğlunun yüzyıllar boyunca tahmin etmeye yeltendiği, cevabını üstünkörü aradığı birçok gelişme daha sonra gelen bilim insanları tarafından, deneyler yardımıyla kanıtlanmış ve belli bir formüle yerleştirilmiştir. Felsefecilerin çoğu soru sormanın cevap vermekten zor olduğuna inanır. Burada aslolan, soruyu "doğru" sorabilmektir, çünkü yanlış sorulmuş bir sorunun birden çok cevabı olabilir. Cevabını merak ettiği "doğru" sorular peşinde koşan insanlar arasında en dikkate değerlerinden biri Albert Einstein'dır. Einstein, henüz 27 yaşındayken, modern fiziğin temellerini atan önemli makaleler yayımladı. 1921'de Nobel Fizik Ödülü'ne değer görüldü. Bugün "görelilik kuramı" onun adıyla yan yana anılmaktadır.

TANRI ZAR ATMAZ!

Kitap, Münih şehrinin en büyük eğlencesi olan bir bira festivaliyle başlar. Uzunluğunun tam üç yüz bin kilometreyi bulduğu söylenen Şottenhamel'in mekânının tavanları ampullerle donatılmıştır. Şottenhamel müşterilerine ampullerin saat 10:00'da yanacağını duyurur. Bizim genç Albert Einstein da o gün oradadır. Salonun öbür ucunda saatine bakan Şottenhamel, salonun ucundaki ampullerin bir saniye gecikmeyle yandığını fark edince öfkeden küplere biner: *"Benim adım nasıl Şottenhamel ise bir saniye de bir saniyedir! Kabul edemem bunu, müşterilerime rezil oldum!"* der. Genç Albert ve kız kardeşi Maya bu bir saniyelik gecikmenin nereden kaynaklandığı üzerine düşünmeye, ışığın salonun öbür ucuna daha hızlı gitmesi için çare bulmaya koyulurlar. Işığın hızına çare ararken

zaman kavramı üzerinde de düşünmeye, sorular sormaya başlarlar. Zamanın akışının bakış açısına göre değişebileceğini "köfte" deneyi ile anlamaya başlarlar. Köfte deneyini merak edenler, kitabı okuyunca "köftenin" doymak dışında bilime ne derece yardımcı olduğunu anlayacaktır!

Bugün okullarda enerji, kütle, hız sözcükleriyle karşılaşanlar bilmelidir ki bu sözcükler üzerine en çok kafa yoran kişi –bir zamanlar meraklı bir çocuk olan– Einstein'dır. Kitap boyunca Albert ve Maya birçok serüvenin içinden geçer, bunlardan en dikkate değeri lunaparkta bindikleri uçan sandalyelerin akla durgunluk veren hızı sayesinde zamanda yolculuk yapmalarıdır. *"Işık hızına yaklaştıkça zaman durduğuna göre, sanırım geçmişe gitmek için ışık hızının üstüne çıkmamız gerekir."*

Kitap boyunca aktarılan bilimsel saptamalar, Albert ve Maya'nın bir serüvenden diğerine geçmeleri, şaşırtıcı olaylar içinde devinmeleri nedeniyle okurda kuru, didaktik bir tat bırakmıyor. Birden çok hikâye ve dolayısıyla mekân içinde fark ettirmeden bize içinde olduğumuz gerçekliklerin bileşenlerini yalın biçimde aktarıyor. Rastlantı nedir? Zamanda yolculuk mümkün mü? Zamanın hızı insanın konumuna göre değişir mi? Bu ve benzeri geniş zamanlı sorular peşinde bizi eğlenceli bir yolculuğa çıkartıyor. Ve Albert kitabın sonunda, tesadüflerin üzerine bir çizgi çekiyor: *"Tanrı zar atmaz!"*

Metis Yayınları'nın "Küçük Filozoflar" dizisinden çıkan bu iki kitap, yanında sorular olan meraklı çocukları doğa ve insanlar karşısında yalnız bırakmayacaktır.

Albert Einstein'ın Işığı
Frederic Morlot
Resimleyen: Anne-Margot Ramstein
Çeviren: Cemal Yardımcı
Metis Yayınları, 64 sayfa

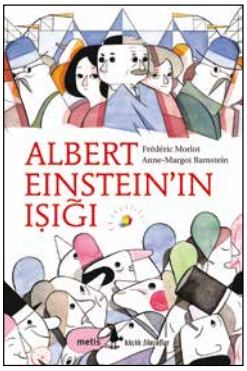

Diyojen: Köpek Adam
Yan Marchand
Resimleyen: Vincent Sorel
Çeviren: Necmiye Alpay
Metis Yayınları, 64 sayfa

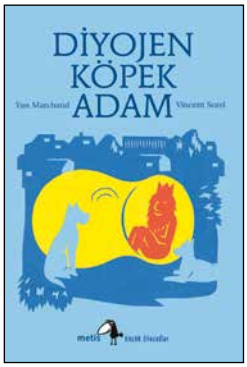

Puding Poli geri dönüyor!..

Dünya çocuk ve gençlik edebiyatının klasikleşen yazarı Christine Nöstlinger'den heyecan dolu bir seri...

2

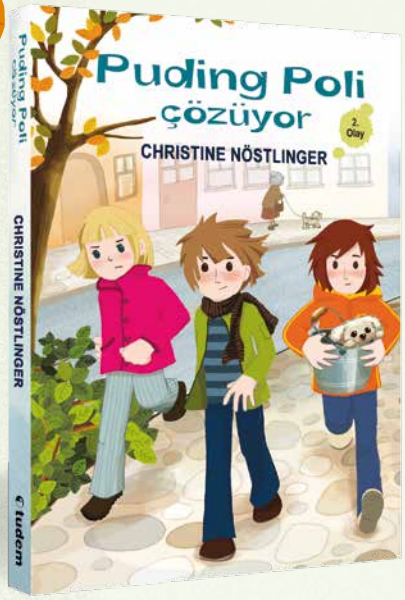

Serinin yepyeni kitabı *Puding Poli Çözüyor*'da, kahramanlarımız Poli ve Rozi, bu kez de komşularının çalınan köpeğinin peşine düşüyor. Ancak işleri hiç de kolay değil. Gelen bir mektup, köpeğin fidye ödenmeden sahibine iade edilmeyeceğinde ısrarlı. Üstelik bu sıradan bir mektup değil, sihir ile mühürlenmiş...

1

Puding Poli Karıştırıyor'da, ayrılmaz ikilimiz, sınıfta çalınan altın bir kolye ucunun izini sürüyor. İşler karışıyor, sınıf birbirine giriyor, ama ortadan yok olan kolye ucu bir türlü bulunamıyor…

Puding Poli Karıştırıyor, çocukları en temel ahlaki konular üzerine düşünmeye ve haksızlıklar karşısında tavır almaya teşvik ediyor.
İsmet Güneş, İyi Kitap

tudem®

facebook.com/tudemyayingrubu twitter.com/tudemyayingrubu

Soru sormaya devam…

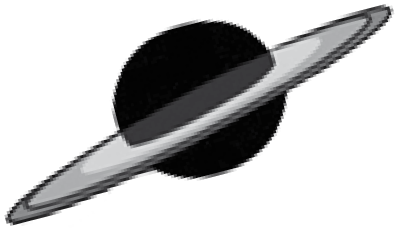

Ceyhan USANMAZ

Kanadalı ünlü astrofizikçi Hubert Reeves, 14 yaşındaki torununun ona sorduğu sorulardan yola çıkarak evren üzerine bir kitap hazırlamış. Reeves'in kitabında evrenle ilgili her tür soruya anlaşılır ve bilimsel yanıtlar bulmak mümkün.

Bugünlerde sık sık haberlerde rastlıyoruz; Amerikan Ulusal Havacılık ve Uzay Araştırmaları Merkezi NASA'nın geliştirdiği keşif aracı, 5 Ağustos 2012 günü Mars'a başarıyla indirildi. En az iki yıl görev yapması planlanan keşif aracının yarattığı heyecan ve ilgi bir süre daha devam edecek gibi görünüyor. Gönderilen bu araç aynı zamanda bir bilim laboratuvarı; Mars'ın zemininde fotoğraflar çekiyor ve üzerinde bulunan donanımlarla çeşitli deneyler yapıyor. Amacı ise Mars'ın geçmişte yaşama olanak veren şartlara sahip olup olmadığını ortaya çıkarmak. 75 kg bilimsel donanım taşıyan ve toplamda yaklaşık bir tonluk bu araç, Mars'a şimdiye kadar gönderilen en gelişmiş keşif aracı unvanını taşıyor; "Merak" (Curiosity) ismini taşıması da tesadüf olmasa gerek!

1932 doğumlu Kanadalı ünlü astrofizikçi Hubert Reeves de bir dönem NASA'da bilimsel danışman olarak görev yapmış. Çağımızın en saygın bilim insanlarından biri olarak kabul ediliyor. Elimizdeki *Meraklısına Evren* isimli kitabının temelinde yine sorular yer alıyor. Hubert Reeves'in, kimi yaz akşamları torunlarından biriyle yaptığı konuşmalardan, daha doğrusu torununun ona sorduğu sorulardan doğmuş bir kitap *Meraklısına Evren: "Şezlonglarımıza rahatça uzanıp gökyüzündeki yıldızları seyre dalarak sohbet ederdik. Kitabı yazdığım süre boyunca, bir yıldız kayması görebilmek için beklerken, beni soru yağmuruna tutan çocuklarımla geçirdiğim ağustos akşamlarını yeniden yaşadığımı hissettim. Gökkubbeyi seyrederek düşüncelere dalmak ve yıldızlar arasındaki varlığımızı hissetmek hemen hemen herkeste içinde yaşadığımız bu gizemli Evren hakkında daha fazlasını öğrenme arzusu uyandırır."*

EVRENDE YANLIZ MIYIZ?

Bu yaz akşamlarında, on dört yaşındaki torununun Hubert Reeves'e sorduğu sorulardan bazıları şöyle: *"Yıldızlar neden oluşuyor?", "Güneş neyle ısınıyor?", "Güneş'in Yaşı Nasıl Hesaplanıyor?", "Evren kaç yaşında?", "Kara delik nedir?"* Bu soruları diğer sorular takip etmiş ve böylelikle evren hakkında temel bilgileri sunan bir kaynak olarak *Meraklısına Evren* kitabı ortaya çıkmış. Hubert Reeves'in verdiği cevaplarla örneğin hem astronomi hakkındaki son bilgiler, son bilimsel gelişmeler hakkında bilgi sahibi olabiliyor, hem de bilim tarihinden ilginç anekdotları öğreniyoruz. Büyük Patlama'dan bu yana evrenin oluşumunu gözler önüne sermesinin yanı sıra Reeves, torununun, yaşamın nasıl ortaya çıktığı sorusunu da cevapsız bırakmıyor. Elbette bu sorunun bir adım ötesi, Dünya'dan başka bir yerde yaşam olup olmadığı…

Kuşkusuz en merak uyandıran bölüm burası; evrende yalnız mıyız? Kitaba genel olarak baktığımızda ise yalnızca, işin biraz "eğlence" yanı eksik kalmış gibi; bir dede ile torununun karşılıklı konuşmasına tanıklık etmiyoruz da, sanki torunun –bir gazeteci gibi– dedesini konuşturmak için sorular sorduğu duygusuna kapılıyoruz zaman zaman. *Meraklısına Evren*, Yapı Kredi Yayınları'nın "Öğrenmenin Yaşı Yok" isimli dizisinin ikinci kitabı. Her yaştan meraklılara hitap eden bu dizinin 2010 yılında yayımlanan ilk kitabı, Pascal Picq'in *Meraklısına Darwin* adlı çalışmasıydı. *Meraklısına Darwin* kitabı da öğrenmeye meraklı bir çocuğun evrim hakkında sorduğu sorulara, bu konuda araştırmalar yürüten, Collège de France öğretim üyesi Pascal Picq'in verdiği cevaplardan oluşuyor. *"Evrim nedir?", "Niçin hayvanların Latince iki adı vardır?", "Canlılar nasıl sınıflanır?", "Darwin'den önce evrim düşüncesi var mıydı?", "Darwin'in evrime katkısı nedir?"* gibi evrim ve canlılarla ilgili birçok soruya cevap veriyor Pascal Picq.

Sonuç olarak, Hubert Reeves'in de dediği gibi; bilim sayesinde, bugün artık pek çok şeyi anlayabiliyoruz. Ama hâlâ yanıtsız kalan bir hayli soru var. Pek çok gizem çözülmüş değil; sorular sormaya devam o zaman…

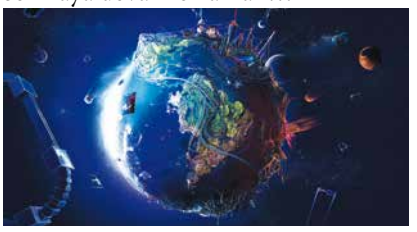

Meraklısına Evren
Hubert Reeves
Çeviren: Siren İdemen
Yapı Kredi Yayınları, 116 sayfa

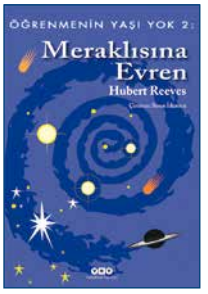

Zarife BİLİZ

"Çok sıkılır arkadaşı ölen çocuklar"

Çevirileriyle tanıdığımız Mair Ünsal Eriş'in ilk kitabı Bangır Bangır Ferdi Çalıyor Evde, adındaki mizahı içinde de taşıyor. Yazar kendi çocukluğunu anlatıyormuş gibi naif ve içten bir dille farklı kişileri konuştururken, bir yeniyetme hınzırlıyla güldürürken ağlatıyor…

Hayatın sertliği karşısında mizah en büyük silah… İnsanın yaşadıklarına ve en önemlisi kendine mesafe alıp, ondan bir nebze uzaklaşması, kendine ve yaşadıklarına gülebilmesi… Hayat ciddi bir şeydir elbet, üstelik hepimizin bu macera için tek bir bileti olduğu düşünülürse. Ama gene de bu maceranın ne ilk ne son, ne de tek aktörünün biz olduğumuz düşünüldüğünde, ciddiye aldığımız pek çok şey, dramdan komediye yüzünü çevirip, mizahın kapılarını açabilir bize. En azından insanın dudağının köşesinde buruk bir gülümseme yaratabilir, burukluğun karıştığı bir kahkahaya dönüşebilir has acı.

Mizahi bakış insana tanrı vergisi kalıtsal bir özellik midir bilmiyorum. Ya da kuşaklara özgü bir nitelik atfedilebilir mi ona? Kökeni bir yana, bu mizahi bakışın izinin kolaylıkla sürülebildiği alanlardan biri de edebiyat. Çocuk edebiyatında mizah zaten kolayca uç verir. Ama yaş büyüdükçe genelde algının farklılaşmasıyla belki gelişmesiyle de birlikte yazına ağır ağır bir kasvetin çökmesi de sanki kaçınılmaz olur. Bu kasveti mizahla yoğurabilmek ise gerçekten takdir edilesi bir yetenek ya da kişilik özelliği kanımca.

Geçenlerde internette bir kitaba rastladım. Kitap ismiyle avladı beni: *Bangır Bangır Ferdi Çalıyor Evde*. Günümüzün Orhan Gencebay ve Ferdi Tayfur'dan haberi olmayan gençliğini değilse de, şimdiler de otuzlarını, kırklarını sürenleri avlayacağı kesin bir isim... Üstelik komik. Kitabı okuduktan sonra ismini hak etmek bir yana, kitabı her dönem gençlerinin okuyabileceğine, hatta okusalar iyi olacağına kanaat getirdim. Kitabın yazarı Mahir Ünsal Eriş 80'li yılları, yazarın deyişiyle "insanların kederli olmayı sevdiği yılları", gözünü "küçük insanların" başına gelen şeylere dikerek, çoğunca çocuk ve ergen gözünden anlatmış. Bir röportajında *"herkesin başına gelebilecek küçük kıyametler"* diyor anlattığı olaylar için. İlk öyküde, "mutenalaştırılmış" hayatlardan uzak olunan dönemlerde, biri "normal" bir aileden, diğeri aşağı sokaktaki genelev mahallesinden iki çocuğun arkadaşlığı konu ediliyor. Çocukluğun statü ve sınıf farkı bilmeyen dünyasının içinde, o dönem insanlarının hoşgörüyü de içeren insancıllığının izleri seçiliyor. *Tam üç yıldır* tanıdığı *en eski* arkadaşı Serkan'ı kaybeden 6-7 yaşlarındaki kahramanımızın canının sıkıntısı hepimize dert oluyor.

HER ŞEYİN İLKİ

"Hep klinsmann'ın yüzünden" adlı öykü ise *"Ben Şefika'ya âşık oldum ilk. Karaydı Şefika. Kıvır kıvır saçları vardı, kulağında anasından yadigâr, düşük ayarlısından 2 küpeyle, duvarlara asılan Arap kızlarına benzerdi,"* diye başlıyor. Anlaşılabileceği gibi, bir ilk aşk öyküsü. Ancak çocuklar arasında yaşanabilecek türden, tertemiz bir aşk… Öyküyü, annesi ölmek üzere olduğu için evlatlık verilecek olan 13 yaşındaki Şefika'nın kaderine isyan eden 11 yaşındaki içli oğlan anlatıyor… İlk ayrılık da var tabii ki. Unutamadığı sevgilisini geri dönmesi için ikna etmek isteyen aşığın, asabiyetten altüst olarak kızın üzerine kusmasıyla sonuçlanan son randevusu: "Biten bir aşkın ardından". İlk boşanma da ihmal edilmemiş. "Ben evlenmeyi boşanmaktan daha çok seviyorum" adını taşıyan öykü, evlenmek kadar boşanmanın da nafileliğini ve absürtlüğünü ortaya koyuyor. Evde kalmış ya da "sevgi" vaadiyle kandırılmış taşralı gençkızlar, ablası pavyona düşen bir ergenin ağzından anlatılan aile dramı, polisle işbirliği yaparak onlara "ihanet" ettiği için arkadaş çevresinden dışlanan bir genç; hepsi Eriş'in kitabında kendine sessiz ama derin bir yer bulmuş.

Şimdi siz, başta mizah mizah dedin, ama bu öykülerin hepsi iç karartıcı, mizah nerede diyeceksiniz. Acele etmeyin. Kitabı okurken gülmekten gözlerimden yaşlar geldiği pek çok yerde, buna gülmesem zaten ağlardım diye düşündüm. Bir sahil kasabası olan Erdek'te geçen öyküler bir kuşağın çocukluğundan ve gençliğinden enstantenelere ışık tutuyor. Yazar her ne kadar çocukluğunu anlatıyormuş gibi naif bir dil tutturmuşsa da konuşturduğu kahramanların yaşlarının, cinsiyetlerinin, sosyal konumlarının sürekli değişmesi onda "yazarlık" sihrinin olduğunu gösteriyor. Kimini yaşadı, kimine tanık oldu, kimini de çeşitli izlenimlerinden biriktirerek hayal gücüyle çattı belki. Önemli değil. Çünkü hepsinde de o olay bizzat onun başından geçmişçesine inandırıcı ve sahici olmayı başarıyor. *"Dünya kötü, bari biz iyi olalım, güzel olalım. Geldiğimize değsin bari,"* diyen Eriş'e bizi ağlatacağına güldürdüğü için teşekkürler…

Bangır Bangır Ferdi Çalıyor Evde
Mahir Ünsal Eriş
İletişim Yayınları, 152 sayfa

Sürdürülebilir bir yaşam mümkün mü?

Tuğba ERİŞ

Toprak Işık, "Fen ve Teknoloji" dizisinin ilk kitabı Babam Okulun En Çalışkanı'nda canlılar ve hayat konularını ele almıştı. Serinin 2. kitabı Baba Beni Anlasana'da ise madde ve değişim konularını güzel bir dayanışma ve mücadele hikâyesi içinde anlatıyor.

Bir yetişkini yetişkin yapan şeylerden biri de hayattan memnun olmamak mıdır acaba? Büyüdükçe, birçok şeyin daha çok farkına vardıkça, elimiz ekmek tuttukça, mutsuzluğa mı gömülüyoruz iyice? Her sabah işe giderken memnuniyetsizlikleri suratlarına kazınmış onlarca insan görüyorum. Memnuniyetsizlik iç kemiricidir. Minnacık bir şeyden başlayıp dağ oluverir. Önemli olansa, bir şeyleri değiştirmeye karar vermek ve bunun için harekete geçebilmektir.

Kararlılık ve cesaret çocuklarda daha mı kolay ortaya çıkar? Toprak Işık'ın *Baba Beni Anlasana* adlı kitabının başkahramanı Ceren henüz ilköğretim çağında, ama yaz tatiline girdiklerinde aklında tek bir şey var; hayatını değiştirmek. Planı da hazır: babaannesi Kimya Nine'nin şehrin uzağında kurduğu Bizimora'ya gitmek ve orada kalmak. Bütün yıl ders çalışmaktan, aynı insanları, aynı caddeleri, aynı binaları görmekten bıkan Ceren'in tek istediği, anne babasının medeniyet dediği şehirden uzaklaşmak; bir de "daha çok, daha çok" şey öğrenmek için yazın kursa gitmemek.

BİR EKOKÖY: BİZİMORA

Tabii Ceren'in gizlice babaannesinin yanına gittiği ortaya çıkınca, anne babası kıyameti koparıyor. Derslerinden geri kalacağını düşünüyorlar ama orta yol bulunuyor; Ceren ancak, babasının her hafta yapacağı fen ve teknoloji sözlüsünde üç yanlış cevap verirse şehre dönmeyi kabul ediyor.

Ceren geri dönmeyi hiç istemediği için fen ve teknoloji kitabını yanından ayırmıyor, ama okuduğu her bilginin uygulamasını Bizimora'da görebilme olanağına sahip. Sözgelimi güneş enerjisinin ısıtma ve elektrik üretmek için kullanıldığını bizzat tecrübe etme imkânı buluyor. Köy evine benzeyen küçük yapılar, çatılardaki yel değirmenleri, derede akan suyun önündeki çarklar… Kendi kendine yetebilen bir cennet Bizimora. Yaşamın ekolojik dengeler üstüne kurulduğu ve kaynakların sürdürülebilir biçimde kullanıldığı bu ekoköyde, Kimya Nine'nin "insan gibi yaşamak için" kurduğu Bizimora'da, hayatı yaşayarak öğreniyor Ceren. Etrafında gördüğü ağaçlar, yeşillikler, nehir ve hayvanlarla, ilk birkaç günden sonra ders çalışmak bile eskisi kadar sıkıcı gelmemeye başlıyor Ceren'e. Evet, işin sırrı yaşamdan keyif alırken bir yandan da öğrenmekte; ki ancak o zaman yorgunluk ve sıkıntıyı uzaklaştırıyoruz kendimizden.

KİMYA NİNE İŞ BAŞINDA

Ama tabii yüksek medeniyetin rant çarkları rahat bırakmıyor Bizimora'yı. Şehrin belediye başkanı, Bizimora'nın arazisi üstünde otuz katlı binalardan oluşan koca bir yerleşim yeri kurmak için kolları sıvıyor. Halkın yandaşlığını kazanmak için de şehrin içme sularında yapılan tahlillerin olumsuz çıktığı ve bunun nedeninin de Bizimora olduğu yalan haberini yayıyor. Bunun üstüne Kimya Nine'nin belediye başkanıyla yaptığı görüşmede söyledikleri etkileyici: *"Bizimora'nın suçlanabileceği en son şey doğaya zarar vermektir! Orası, insanoğlu doğanın düşmanı olmadığını hatırlasın diye yaşıyor. Nefes verirken havaya saldığımız karbondioksit dışında bir zararımız yok. Solunumun başka yolunu bilsek onu da yapmazdık."*

Bir yandan Kimya Nine resmi görüşmelerle işi çözmeye çalışırken, Ceren de Doruk'la beraber Bizimora'yı kurtarmak için çabalıyor. Şehirde imza kampanyaları düzenliyor, facebook'ta destekçi toplamaya çalışıyorlar. Buldozerler yıkım için geldiğinde, kazdıkları hendeğin arkasında Bizimora sakinlerinin yanında koca bir destekçi topluluğu duruyor. İş nasıl mı sonuçlanıyor? Onu da söylemeyelim, kitabı okumanın heyecanı kaçmasın…

Toprak Işık, "Fen ve Teknoloji" dizisinin ilk kitabı *Babam Okulun En Çalışkanı*'nda "canlılar ve hayat" konularını ele almıştı. Serinin 2. kitabı *Baba Beni Anlasana*'da ise "madde ve değişim" konularını ele alırken, bir yandan da güzel bir dayanışma ve mücadele hikâyesi anlatıyor, bizi ekoköylerle tanıştırıyor. İdealist Kimya Nine'nin idealist torunu Ceren'in kararlılığını ise memnuniyetsiz birçok yetişkine örnek alması gerekiyor belki de.

Baba Beni Anlasana
Toprak Işık
Resimleyen: Doğan Gençsoy
Tudem Yayınları, 136 sayfa

Bir hayvanat bahçesinde yaşamak…

Ecem Nida DİNÇTÜRK

Hayvanat bahçelerine insan bencilliğinin eseri hapishaneler olarak bakmak hiç zor değil. Ne var ki Guido Sgardoli'nin "Hayvanat Bahçesi Maceraları" serisi bize çok farklı bir tahayyül sunuyor ve bir hayvanat bahçesinin içinden insanlığın tüm sıkıntılarına selam çakıyor.

Birisi gelip bana, *"Senin için alternatif bir yaşam alanı ne olabilir?"* dese, ona birçok sıradışı fikir mamulü verebilirim. Yine de bu yanıtların arasına hayvanat bahçesini sıkıştırmak sanırım aklıma gelmez. Bir hayvanat bahçesi, şüphesiz ki bir insan için dünyanın en fantastik yaşam alanlarından birisi olabilir, ama biliyorum ki esasında hayvanat bahçeleri pek yüz gülümseten yerler değil. Hatta kelimenin tam anlamıyla sevimlileştirilmeye çalışılmış hapishaneler. Gelgelelim, Guido Sgardoli'un sözcükleriyle inşa ettiği bu hayvanat bahçesi, kafesler ve zincirlerden uzak, hayvanların yaşam hakkına sonuna kadar saygı duyulan ve onlara doğalından daha konforlu bir yaşam alanı sağlamanın peşinde koşan insanların çalıştığı bir yer. Zaten kahramanlarımız Flippo ve Camilla'yı bu hayvanat bahçesinin sakinleri haline getiren şey de bu: hayvanat bahçesinin duyarlı ve yetenekli bekçisinin çocukları olmaları.

ZIT İKİZLER

İkiz kardeş olan Flippo ile Camilla, birçok ikiz gibi tamamen zıt karakterler. Bu da aslında onları birbirlerini tamamlayan uyumlu bir ikiliye dönüştürüyor. Biri ne kadar mantıklı ve temkinliyse, diğeri o kadar uçarı ve cesur. Biri ne kadar çalışkansa, diğeri o kadar üşengeç. Bu yüzden, bir arada yaşamanın incelikleri olan empati ve farklılıklara saygı, kitapların temel kurgusunu örüyor ve hayatı tüm doğallıyla ele alıyor.

Olağan yaşam döngüsünden hayatın eşsiz dengesine, insanlarda da hayvanlardaki gibi anlaşılmaz şekilde baş gösteren sürü psikolojisine kadar birçok hassas noktaya değinen bu öykülerin en keyifli noktası, insanlarla hayvanların özdeşleştirildiği detaylar. Serinin *İmdat! Zürafa Tehlikede* adlı son kitabında da, bizim ikilinin yeni sınıf arkadaşları ile hayvanat bahçesine katılan yeni üyenin birbirleriyle paralel giden öyküsünde, bu detaylar başarılı bir şekilde bir araya geliyor.

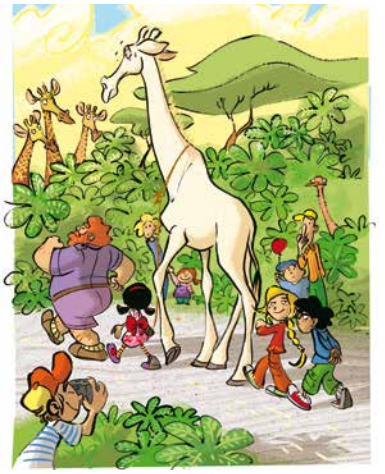

Flippo ve Camilla'nın yeni sınıf arkadaşları, gerek kültürü gerekse görünüşü ile dikkat çeken, kendi halinde biri. Ama bu "farklı" hali onun sınıfta alay konusu olmasına yetiyor. Sınıf arkadaşlarının ve hatta kardeşinin bu yeni arkadaşa takındığı acımasız ve anlaşılmaz tutum karşısında rahatsız olan Camilla, "farklı" olmanın neden bu kadar dışlanmaya sebep olduğunu çözmeye çalışır, yeni arkadaşı ile iletişim kurmanın yollarını ararken, hayvanat bahçesi de yeni bir zürafanın geleceği haberiyle çalkalanmaya başlıyor. Ne var ki, heyecanlı bir bekleyişin sonunda nihayet hayvanat bahçesine varan bu yeni konuk da alışık olunandan biraz farklı bir görünüşe sahip olunca, öyküler uzak bir noktada da olsa birleşiyor. Peki, hayvanat bahçesinin bu yeni konuğunu neler bekliyor? Hayvanlar âleminde de sistemin insanlarınkinden pek farklı işlemediğini düşünürsek, olacakları tahmin etmek çok güç olmasa gerek…

Aslan kükremeleri, makak kıkırdamaları ve fil haykırışları arasında oldukça fantastik ve keyifli görünen bir yaşantı ikizlerinkisi, evet. Ama tabii onlar için de hiçbir şey tozpembe değil. Hayvanat bahçesinde sürekli patlak veren sorunlar bir yana, anne ve babalarının aslında pek de "yürümeyen" evlilikleri ve Flippo ile Camilla'nın bu durumlar için kendilerince geliştirdikleri çözümler, hepimizi aşina olduğumuz bir gerçeklik boyutuna çekiyor. Çocukların bu durumlarla baş etme şekilleri de öykülerin arasına güçlü mesajlar sızdırıyor.

"Hayvanat Bahçesi Maceraları", kurgusu ile çok da gerçekçi olmayan bir evren yaratıyormuş gibi görünmesine rağmen, insanlık hallerine karşı takındığı tavırla ayakları yere basan bir seri. Bir ders vermenin peşinden gitmeyen, ama aslında çok şey öğreten, hiç değilse hatırlatan ve bunu da karnaval tadında bir anlatımla yapan kitaplardan oluşuyor. Guido Sgardoli'nin temiz dili ve sakin anlatımıyla can bulan bu hayvanat bahçesinden hepimizin öğreneceği bir şeyler var.

Hayvanat Bahçesi Maceraları
İmdat! Zürafa Tehlikede
Guido Sgardoli
Resimleyen: Stefano Turconi
Çeviren: Çiğdem Casagrande
Pegasus Yayınları, 94 sayfa

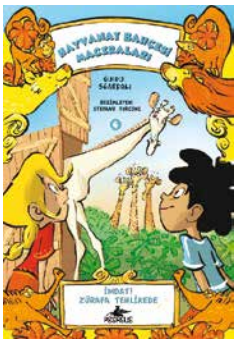

Kalbinizin kabuk bağlamasına izin vermeyin…

Şadiye NARİN

Kendi halinde, içine kapalı bir kız olan ve ergenliğe yeni adım atan Mira'nın hayatındaki ilkleri, karşısına çıkan yenilikleri ve acı da olsa kaçınılmaz olduğunu gördüğü kayıpları hayatın bir parçası olarak kabul edişinin hikâyesi Enginar Kalpler.

Enginar Kalpler, 1966 doğumlu, Hint asıllı İngiliz yazar Sita Brahmachari'nin ilk kitabı. Kitap 2011 yılı Waterstone Çocuk Kitapları Ödülü'ne layık görülmüş, bu yıl Redbridge Kitap Ödülü'nü almış ve pek çok ödüle de aday gösterilmiş. Sayfaları arasında kimi zaman gülümseyerek kimi zaman hüzünlenerek dolaştığımız bu roman, on iki yaşındaki Mira'nın yaklaşık bir ay boyunca yazdığı günlüklerinden oluşuyor. Okullarında açılan edebiyat kulübünde ders veren Pat Print'in verdiği ödevi yerine getirmek için tutmaya başladığı bu günlük, ergenliğe adım attığı dönemde Mira'nın sırdaşı oluyor. En yakın arkadaşına bile anlatamadığı şeyleri bu günlükle paylaşan Mira'nın günlüğünün sonunda durup geriye baktığımızda, bir ayda hayatında ne çok şeyin değiştiğini görebiliyoruz.

On iki yaşıyla birlikte bir yandan okuldaki edebiyat kulübünde yaratıcı yazarlık derslerine katılırken, bir yandan da ilk aşkın heyecanı içinde bu yeni duyguyla başa çıkabilmenin yollarını arar Mira. Genç kızlığa adım atarken bunları yaşar ve günlüğüne yazarken, bir yandan da kendisinin ve bütün ailesinin büyük sevgi beslediği büyükannesinin yakalandığı kanser hastalığının pençesinde her geçen gün ölüme biraz daha yaklaşmasına ve bu acı olayın tüm aileyi nasıl etkilediğine de tanık olur. Mira'nın büyükannesinin alışıldık büyükannelere pek benzediği söylenemez. Eski bir hippi olan ve ölümcül hastalığına rağmen yaşama sevincini kaybetmeyen, hastalığı ilerleyip ölümün yaklaştığı günlerde bile yaşamla arasındaki o güçlü bağı Mira'yla paylaşmaya çalışan biridir o.

Ölmeden önce, hayatı boyunca bileğinden çıkarmadığı, enginar çiçeği biçimindeki bileziğini Mira'ya hediye ederken de torununa çok önemli bir hayat dersi verir: İnsanlar yıllar içinde büyüdükçe kalplerinin etrafına sert kabuklar örer, enginarın yaprakları gibi katmanlar oluştururlar. Her acı deneyim yeni bir katman oluşturur kalplerinin etrafında.

ACILARLA BAŞA ÇIKMAK

Kendi halinde, içine kapalı bir kız olan ve ergenliğe yeni adım atan Mira'nın hayatındaki ilkleri, karşısına çıkan yenilikleri ve acı da olsa kaçınılmaz olduğu zamanla öğrenilen kayıpları hayatın bir parçası olarak kabul edişinin hikâyesi olarak tanımlamak mümkün *Enginar Kalpler*'i. Mira, günlük tuttuğu dönemde, çevresindeki insanların da buna benzer deneyimleri olduğunu fark eder ve o insanların da desteğiyle, yaşadığı büyük acının üstesinden gelmeye çabalar. Katıldığı edebiyat kulübünde ders veren Pat Print ve büyükannesinin yardımıyla, gittikçe zorlaşan hayata başka gözlerle bakmayı öğrenir ve yaşadığı acıların, enginar yaprakları gibi kalbinin etrafında, içine ulaşılmasını zorlaştıran katmanlar halini almasına izin vermeden ruhunu özgür kılmayı başarır.

Enginar Kalpler tam anlamıyla bir ilk gençlik romanı. Son zamanlarda edebiyat dünyasında örneklerine daha çok rastladığımız bu türün en güzel örneklerinden biri. Ele aldığı konular itibariyle gençlere yol gösterici olabilecek nitelikte. Karakter kurgusu çok itinalı yapılmış, en ince ayrıntısı düşünülmüş ve ergenlik halleri içinde bir genç kızın dünyaya bakışını çok güzel yansıtan bir roman.

On iki yaşındaki Mira'nın ağzından yazılmış günlük formundaki bu romanın, gençleri günlük tutmaya özendireceğini de düşünebiliriz. Mira'nın günlük tutmaya başlaması, onun kendisini daha iyi tanımasını sağladığı gibi, kendi dışına çıkmasında ve başkalarının hayatlarına ilgi duymasında da etkili oluyor. Bir anlamda günlüğü Mira'ya yoldaşlık ediyor. Dünyayı ve kendisini yazarak tanıması, kendisindeki değişiklikleri izleyebilmesinin imkânını sunuyor. Değindiğim gibi, büyükannesinin kaybı gibi, o yaşlarda insanların başlarına gelebilecek derin bir acıyla baş etmesinde de günlüğün büyük yardımı oluyor. Bütün bunlar yazma eyleminin, yetişmekte olanlar için ne kadar önemli olabileceğini de gösteriyor.

ZORLU İŞ BÜYÜMEK

Daha önce bilmedikleri, tanımadıkları yetişkinlerin dünyasına, ilk aşkın baş etmesi zor ve tatlı heyecanının yanı sıra, kimi zaman da Mira'nın başına geldiği gibi, sevdiklerinin kaybı ya da benzeri derin acılarla girer yetişme çağındaki gençler. Her iki durumda da iyi kötü bildikleri çocukluk dünyaları altüst olur. Zaten zorlu bir dönem olan bu yaşlardakiler için Mira'nın hikâyesi hem tanıdık gelecektir, hem de bir anlamda rehber olacaktır. Bu anlamda gözden kaçırılmaması gereken bir kitap *Enginar Kalpler.*

Enginar Kalpler
Sita Brahmachari
Çeviren: Meral Karamuk Uğurşan
Kelime Yayınları, 288 sayfa

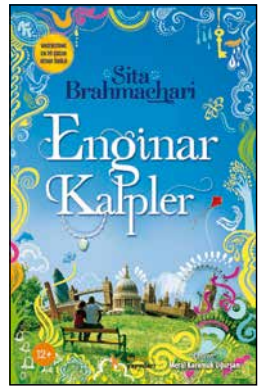

Nazlı Eray

usta kalemlerden masallar

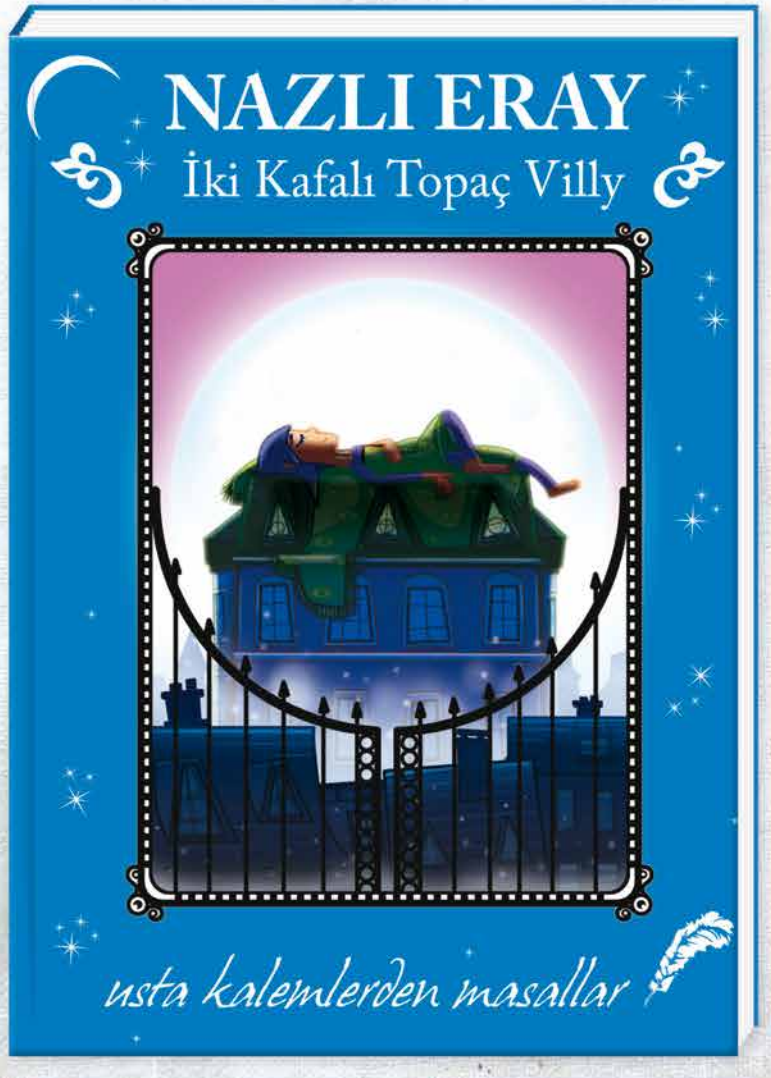

İki Kafalı Topaç Villy, sizi Beyoğlu'nun büyülü geçmişine davet ediyor.

Usta yazar Nazlı Eray, yarattığı sıradışı karakterler eşliğinde sizleri, Narmanlı Yurdu, Atlas Pasajı ve Tünel Meydanı gibi tarih kokan mekanlarda ağırlıyor. Düşle gerçeğin iç içe geçtiği bu serüvende, yıllar önce yaşamış değerli sanatçılar da günümüze konuk oluyor. İstanbul'un gizemli semtlerinden biri olan Beyoğlu, hiç eskimeyen ihtişamıyla gözler önüne seriliyor.

Usta Kalemlerden Masallar dizisi Türk edebiyatının usta isimleriyle küçük okurları tanıştırmayı hedefliyor.

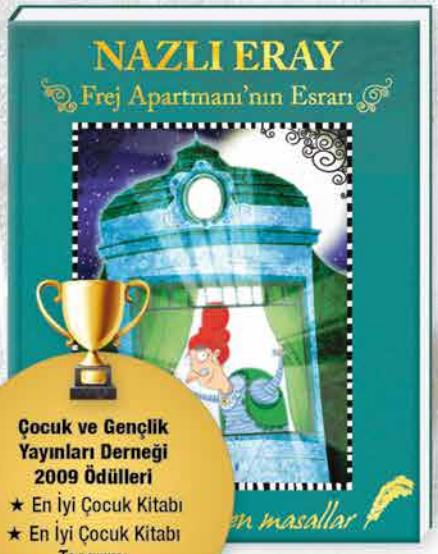

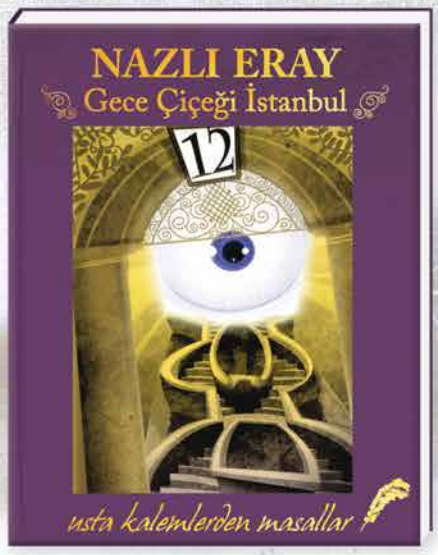

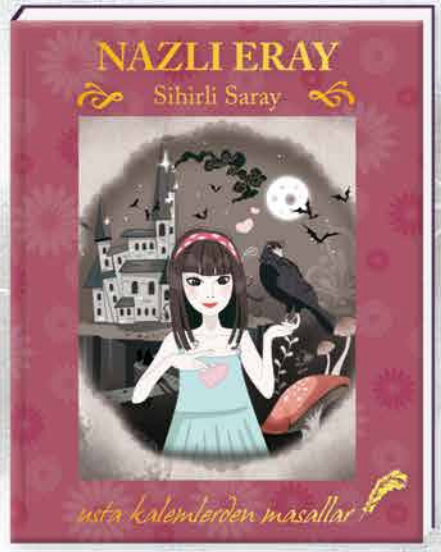

Pelin ÖZER

Çocuğun merceğinden bakarak anlamak

Uzman psikolog Özgün Kızıldağ'ın, çocukların doğumundan ergenliğine dek yaşanmış örneklerden hareketle kaleme aldığı, Elma Yayınevi'nden çıkan Çocukları Anlama Kılavuzu, pek çok aile için pratik bir başucu kitabı olmaya aday.

Anne babalar için çocuklarını anlamak, kendilerini anlamak kadar, belki de kimi zaman en az bu kadar zor olmalı. Kendini tanıdığını, her davranışının perde arkasını okuyabildiğini iddia edebilen yetişkinlerin sayısı epeyce azdır muhtemelen. Psikolojinin derinliğini göz önüne aldığımızda, çocukluktan günümüze taşıdığımız sorunların her gün yaşadığımız hayata nasıl yansıdığını fark etmemiş olmamız neredeyse imkânsız.

YAŞANMIŞ ÖRNEKLER

Çocuklukta çözülmemiş bir davranış bozukluğunun bizi nerelere götüreceğini tahmin etmek genellikle en yakındakilere, vaktinin çoğunu bizi yetiştirmeye adamış anne babalara düşer. Oysa kimi zaman tüm iyi niyetlerine karşın onların da gözleri bağlıdır. Ya da bu alandaki kıvraklıkları geçmişleriyle, görgü ve kültürleriyle sınırlıdır. Çocukluğumuz her an çevirip okuma ihtiyacı duyduğumuz bir kitap gibi yanı başımızda, çoğu zaman henüz çözülememiş, sırrına erilememiş sorunlarla dururken, kendi çocuğumuza karşı sarsılmaz bir davranış bütünlüğü kurmamız ne denli zor. Kendini anlamakta hiçbir sorun yaşamadığını düşünen, buna inanan anne babaları çocuk eğitimi yolunda pek çok tehlikenin beklemesi kaçınılmaz. Bu alanda şüphecilik hayat kurtaracaktır elbet. Gerekli durumlarda destek almaktan kaçınmadan, inatçı bir özgüvene kapılmadan, hangi kapıyı çalacağını bilmek ve bir sorun olduğunu kabullenerek kolları sıvamak uzun vadede çok faydalı olacaktır.

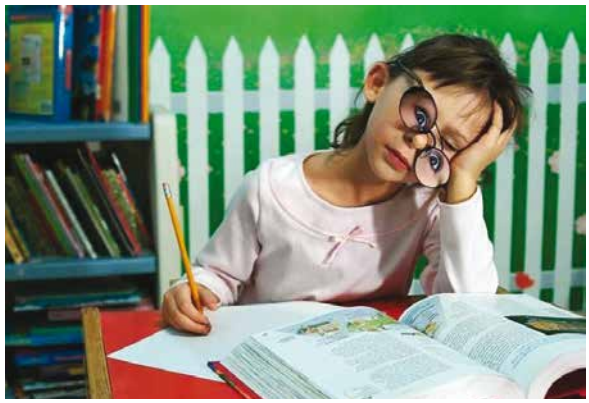

Alanda yazılmış kitapların bu konudaki rehberliğini de unutmamak lazım. Uzman psikolog Özgün Kızıldağ'ın, çocukların doğumundan ergenliğine dek yaşanmış örneklerden hareketle kaleme aldığı, Elma Yayınevi'nden çıkan *Çocukları Anlama Kılavuzu*, pek çok aile için pratik bir başucu kitabı olmaya aday. Aile ve evlilik danışmanı olan Kızıldağ'ın kitabı yalnızca anne ve babalara değil bebeklikten ergenliğe dek çocuklarla iletişim içinde olan, bir çocuğun serüvenine merakla yaklaşan herkes için bir rehber niteliği taşıyor. Aynı zamanda çağımızda ailelerin sıklıkla yaşadığı sorunlar, bu sorunlara gösterdikleri tepkiler, yaptıkları ortak hatalar konusunda da okuru bilgilendiriyor. Çocuklarının sorunlarına karşı duyarlı, onları doğru yönlendirme konusunda titiz anne babalar için yaşanmış örneklerden hareketle zihni çalıştırmak, onların empati alanlarını geliştirecek ve ne yönde tavır almaları gerektiği konusunda da onlara cömertçe yol gösterecektir kuşkusuz. Üstelik sadece masanın bir tarafında oturan ailelere değil, uzmanların hatalarına da yakından bakmayı ihmal etmiyor Kızıldağ. Yanlış yönlendirmeye çok açık bir alan olan psikolojinin, yarar yerine zarar da getirebileceği bazı hassas noktalara dikkat çekerek kendi sorgulayıcı doğasını da ortaya seriyor.

ÇOCUĞUN MERCEĞİNDEN

Hırsızlık, başarı, disiplin, psikiyatrik durumlar, kardeş ve arkadaş ilişkileri ve cinsel gelişim gibi konuların yanı sıra, boşanma, gelişim geriliği, tuvalet alışkanlığı, tırnak yeme, zaman kavramı, yalan, sünnet, ölüm, küfür, argo alışkanlığı, evlatlık çocuklar gibi, pek çok soru sorduran alanda, anne babaya pratik bilgiler veren bu kitap, çocukluğun dünyasına dair ne çok şeyi unuttuğumuzu hatırlatarak o dünyaya ancak onların merceğinden bakarak yaklaşabileceğimizin sırrını veriyor.

Çocukları Anlama Kılavuzu
Özgün Kızıldağ
Elma Yayınevi, 248 sayfa

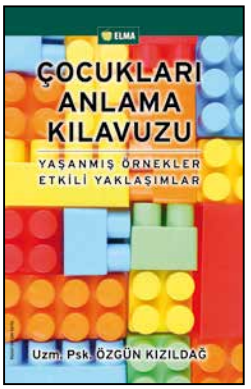

Kitap içi

Teldeki adam…

Bir gün mahallede, telin üstünde oturan bir adam beliriyor. Dünyaya farklı gözlüklerle bakan bu adam tabii ki mahalle çocuklarının ilgi odağı oluyor. Gökte Biri Var'ı Sevim Ak yazmış, Behiç Ak resimlemiş.

Anneannemin bizde yatıya kaldığı günler evimize taze bahar havası gelir. Yasemin kolonyasının kokusu grimavi saçına, çiçekli elbisesine, topuklu ayakkabılarına sinmiştir. Şişman gövdesi geçtiği yere yasemin buğusu bırakır. Buğunun içine dalarsanız gözlerinizi kapayıp derince soluk almadan edemezsiniz.

Çantası tığ işiyle doludur anneannemin. Her geldiğinde içinden bize de bir armağan çıkar. Sehpaya, televizyon üstüne yeni bir "anneanne örtüsü" serilir. Serdiği dantel örtünün, kıyısını, köşesini kırk kere çekiştirir. Çapraz koyar, düz koyar, uzağına geçip bakar, içine sinene kadar oynar da oynar.

Anneannem mutfağımıza elini dokundurmasa içi rahat etmez. Mutfakta yapacak çok iş bulur. Pencere önündeki küçük saksılara mevsimlik çiçekler eker, menekşelerin kurumuş yapraklarını keser, topraklarını değiştirir. Duvarlara çaydanlık, şeftali, kahve değirmeni resimli küçük tablolar asar.

Sulu tencere yemekleri yapar. Kokusu buram buram yayılır mahalleye. Açıkgöz komşular yemek kokusundan anneannemin gelişini sezer, kapımızı çalar. Not defterine kokunun formülünü yazmadan gideni görmedim. "Bugün ne yemek pişirelim?" sorusu düşmez dilinden.

Anneannem gelince oklavaya gün doğar. Anneanne onu mutfak tezgahının altındaki hapishanesinden çıkarır, örümceklerini temizler. Oklava özgürlüğün sevincinden midir nedir, tadına doyulmaz kurabiyelere can verir.

Bu gelişinde süslü kurabiyenin formülünü bana da öğretti anneannem. Bir parça hamur şemsiye oldu, kedi oldu, şapka oldu, kuş oldu elimde. Hamurların kılıktan kılığa girmesine bayılmış, kendimi kaptırmış, sayıyı abartmıştım. Anneannem elimin yatkınlığını beğenmişti beğenmesine ama hızım korkutmuştu onu.

"Bir işi sevdin mi freni tutmayan araba gibi çalışırsın. Bak, şimdi de kavanozlara sığmıyor kurabiyeler."

Süslü kurabiyeleri bir tepsiye yığdı, elime tutuşturdu. Arkamdan sokak kapısına kadar iteledi.

"Hadi arkadaşlarına dağıt. Acıkmışlardır şimdi."

Bizim çocukların oynadığı boş arsaya yürüdüm. Arsanın iki ucuna portatif kaleler kurulmuş, hazırlık maçı başlamıştı.

Hazırlık maçları adı üstünde gerçek maç sayılmaz, antrenmandan sayılır. Oyunculardan birine rahatlıkla "Annen seni çağırıyor," dersen gidebilir. "Kola içer misin?" dersin, oyundan çıkar. Kolasını içer, üç dakika sonra yine girer.

Hazırlık maçlarında atılan goller son günlerde 15-20'yi buldu. Kimsenin bu maçları iplediği yoktu.

Seyirci gelmeyince sporcular kıvranmaya başladı. "Oyunumuzu gösteremiyoruz, maça kendimizi veremiyoruz, antrenmanlar işe yaramıyor," diye söylendiler. Takım kaptanları da kafa kafaya vermiş, ilk etapta başıboş tavırları yasaklamışlar.

Başıboş tavırlar ne mi? Karnım acıktı, çişim geldi, terledim bahanesiyle sahayı terk etmeler, maç sürerken iki oyuncunun bir köşeye çekilip sohbet etmesi...

Gökte Biri Var
Sevim Ak
Resimleyen: Behiç Ak
Can Çocuk Yayınları, 120 sayfa

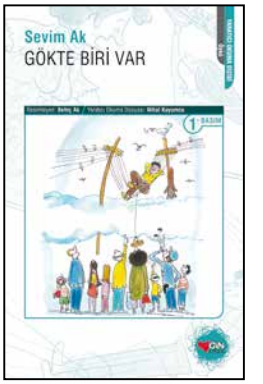

Küçük Kara Balık
Farsça aslından çeviriyle Can Çocuk'ta

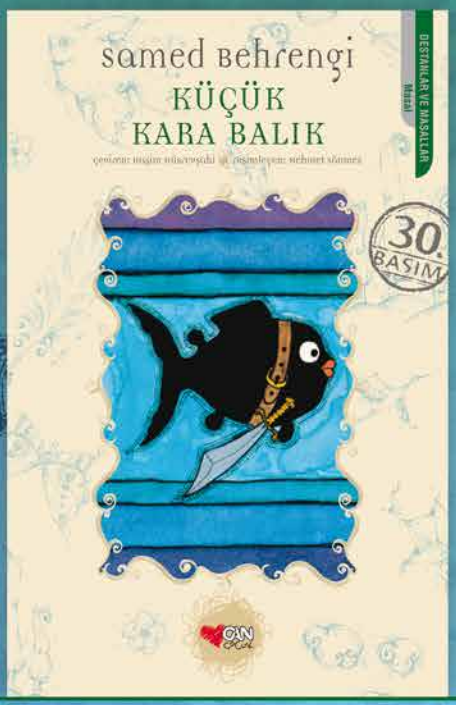

Resimler: Mehmet Sönmez

Büyük denizleri merak ediyordu Küçük Kara Balık, çünkü önünde uzun, coşku dolu bir yaşam vardı.

Küçük Kara Balık, Samed Behrengi'nin dünyanın pek çok ülkesinde olduğu gibi Türkiye'de de tanınıp sevilmesine yol açmış ölümsüz bir eser. Bratislava ve Bologna gibi önde gelen çocuk kitapları fuarlarında ödüller alan bu küçük kitap, şimdi Mehmet Sönmez'in unutulmaz çizimleri ve Haşim Hüsrevşahi'nin Farsça aslından çevirisiyle Can Çocuk'ta yeniden yayımlandı.

Okumaktan hiç vazgeçmemeniz dileğiyle...

DESTANLAR VE MASALLAR

Yeniçarşı Caddesi No:74, 34430 Galatasaray, İstanbul
T.: 0212 245 8292 F.: 0212 245 6082
www.cancocuk.com cancocuk@cancocuk.com
http://www.facebook.com/cancocukcom
http://twitter.com/Can_Cocuk